Ч. 12 (15.103). Львів, четвер 19. січня 1939. Oplata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

ВИДАННЯ: Б.

Редакція й Адміністрація:
ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-40
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол
чвертьрічно . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Рішучі протести проти призначення ґен. Прхали міністром Карпатської України.

Майже вся німецька преса подала вістку про призначення ген. Л. Прхали третім міністром уряду Карпатської України. Одночасно „Ное Фрає Прессе" повідомляє, що це призначення викликало велике невдоволення українського населення Карпатської України. І так Українська Національна Рада в Хусті вислала до Праги на руки през. Гахи і прем. Берана рішучий протест проти цього іменування домагаючись його зміни. Рішучі протести — пише німецька преса — вислали теж премієр о. Волошин і мін. Ревай тому, що Л. Прхала є чехом москвофільського напрямку.

ДЕМОНСТРАЦІЯ В ХУСТІ ПРОТИ ПРИЗНАЧЕННЯ МІНІСТРОМ ГЕН. ПРХАЛИ.

ПАТ повідомляє:

В Хусті відбулася нині демонстрація проти призначення ґен. Прхали міністром уряду Карпатської України. До ґен. Прхали вислано телеграму з домаганням, щоб не приняв доруженого йому становища. В тамошніх колах номінацію ґен. Прхали вважають спробою поширення чеських впливів на Карпатській Україні.

Не допустять до зміни кордонів Карпатської України.

КУП подає з Хусту: Півофіційний орган у Білгороді (Югославія) „Време" пише у звязку з візитою мін. Чакія в Берліні, що це перші відвідини мадярського державного мужа в Берліні по останніх змінах у середущій Європі. Акція мадярської опозиції за спільним кордоном та останні інциденти під Мукачевом і Ужгородом — підкреслює „Време" — були дуже немило приняті в Берліні. Тому підчас візити мін. Чакія в Берліні повторять йому слова, що їх уже сказав мін. Чяно підчас своєї візити в Будапешті: Кордони Карпатської України, визначені віденським арбітражем, не порушливі. Далі мін. Чакі почує добру раду, щоби знайшов модус вівенді з Чехословаччиною.

КУП подає з Хусту:

Праський „Венков" повідомляє з Берліна: Підчас нарад мін. Чакія у Берліні обговорено теж справу Карпатської України. Мін. Рібентроп повідомив, що „Німеччина та Італія не допустять до зміни кордонів Карпатської України, визначених остаточно віденським арбітражем."

Святочне відкриття словацького сойму.

Делеґація Карпатської України у Братиславі.

КУП подає з Хусту:

Преса Чехо-Словаччини широко розписується про святочне відкриття першого словацького сойму, що відбулося в середу 18. ц. м. При цій нагоді чеська преса помістила довші статті про здобутки словаків перед і по світовій війні та доходить до висновку, що словаки дістали більше ніж домагалися. Нині Словаччина творить федеративну частину Чехо-Словаччини, тому на відкритті першого сойму взяли участь представники чеського та українського народу.

На святочне відкриття першого словацького сойму у Братиславі приїхала 17. ц. м. делеґація уряду Карпатської України у складі: д-ра Ю. Бращайка, голови У. Н. Р. дир. Ф. Ревая та дир. Д. Німчука. До Братислави приїхав теж прем. Беран і міністр національної оборони ґен. Сірові.

Винуватці інциденту в Севлюші втікли через південний кордон.

З Відня повідомляють: Влада Карпатської України арештувала чотири особи за участь у битті шиб у будинку польського консуляту в Севлюші підчас великої маніфестації місцевих відділів Української Національної Ради і „Карпатської Січи", про що ми своєчасно писали. Двох арештованих відповідатиме перед судом, а двох відставили до концентраційного табору. На жаль правдиві винуватці, які спровокували інцидент під польським консулятом у Севлюші не засядуть перед судом, бо втікли через південний кордон Карпатської України.

Конверсія 8 проц. долярової позички.

Міністерство скарбу повідомляє, що в Америці підписано договір у справі конверсії 8% долярової позички з 1925 р. на таких умовинах: Згідно з договором валюта позички залишається незмінена, відсотки обнижено до 4 і пів проц. і будуть обчислювані від номінальної вартости облігації. Премію підвищено у висоті 5 дол. від 100, час амортизації продовжено до 1963 р.

У звязку з цим договором краєві посідачі облігацій згаданої позички можуть предложити свої облігації до конверсії в Банку Польськім до 30. квітня 1939 р. Згаданий Банк даватиме потрібні інформації про умовини конверсії. До конверсії Банк Польський прийматиме облігації, що мають купони платні від 1 ... 1939 р. На основі ґенерального дозволу девізової комісії Банк Польський перешле до Злучених Держав облігації, зложені до конверсії, де їх перестемплюють і долучать нові аркуші з купонами та звернуть назад. Сконвертовані облігації з новими купоновими аркушами дістануть назад особи, які зложили її до конверсії.

Від краєвих посідачів згаданої позички, які не схочуть скористати з конверсійної оферти Банк Польський буде скуповувати на рахунок державного скарбу облігації, що мають платні 1. січня 1939 р. і чергові по курсі 275 зол., важнім аж до відкликання, за облігацію номінальної вартости

Концентричний наступ на Барсельону.

Війська ґен. Франка концентрично наступають на Барсельону з трьох боків і вчора вечором були 65 км. від Барсельони. Наступ триває далі. На середущім відтинку катальонського фронту національні війська посунулися 10 км. наперед займаючи західній беріг ріки Гая. На полудневім далі обчищували околиці Тарагони забираючи до неволі 1.100 полонених. Відділи національних військ, які наступають здовж гірського шляху Сервера—Барсельона, заняли чотири нові місцевости і віддалені тепер 20 км. від Іґаляди.

ГОРЯЧКОВА ОРҐАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ БАРСЕЛЬОНИ.

Італійські кореспонденти підкреслюють, що барсельонський уряд з поспіхом організує оборону на цілій території Катальонії, головно Барсельони, щоб підбадьорити духа у своїх рядах. На думку ґен. Яґе, команданта мароканського корпусу, здобуття Барсельони можна сподіватися до 15 днів, якщо червоні війська не будуть ставити сильнішого спротиву ніж тепер.

—o—

Новий наступ японців у Китаю.

Японські війська почали ґенеральний наступ на китайські позиції в горах Люшан. Китайці не встигли своєчасно відступити зі своїх позицій. Японці окружили 3.000 китайських вояків. Підчас боїв згинуло 50 китайців, 3.000 попало в полон. Японські війська заняли м. Киншав, 120 км. на північний захід від Ганкав і зоганяють китайське військо, що відступає на захід.

АТЕНТАТ У ГОНКОНІ.

На одній з найрухливіших вулиць Гонкону двох китайців напали і важко ранили китайця Люіма, близького співробітника Ванчінвея, якого недавно усунули з Куомінтанґу

—o—

Нові бомбові замахи в Льондоні.

У вівторок 17. ц. м. пополудні вибухла нова бомба на електричній станції при великій греблі недалеко шоси Бірмінґгем. Вибух був дуже сильний і було його чути дуже далеко. Станія частинно ушкоджена. Недалеко місця вибуху знайшли другу бомбу.

У звязку з вчорашніми бомбовими замахами влада безпеки видала низку надзвичайних розпорядків. Зміцнено охорону всіх електрівень та загострено контролю подорожніх у британських портах. У цілій Анґлії поліція інтенсивно слідкувала за рухом на побережжі.

—o—

БРОДІЙ ВИЙШОВ НА ВОЛЮ?

ПАТ Повідомляє:

„Пешті Гірляп" подає з Ужгороду, що чеська влада звільнила з вязниці б. прем. Бродія під натиском закордону. Бродій відмовився признати теперішній уряд Карпатської України та не згодився покинути кордонів Чехо-Словаччини. Чеська влада заборонила йому виїздити поза Прагу, де щодня мусить голоситися на поліцію.

Польська закордонна політика
та українська національна рація.

Львів, 17. січня 1939.

Коли ми писали про „Шляхи польської закордонної політики" („Діло", ч. 291 з 31. мин. міс.) та про „Труднощі і можливости польської закордонної політики" (гл. учорашня вступна стаття) — ми дали обективний інформаційний огляд **польської** закордонно-політичної ситуації та представили **польські** пляни і можливости. Тому вчора ми спеціяльно підкреслили, що про українську політичну думку у тій статті на польську тему — не говоримо. Щоби більш-менше заокруглити образ (вичерпати цієї теми всеодно не можна, бо можна про неї писати кількатомовий твір) — вважаємо за необхідне бодай згадати про **наш** — український — підхід до польської закордонної політики та про українську національну **рацію**.

Очевидно, коли хтось із поляків стоїть на становищі, що істнує для всіх польських громадян тільки одна рація, і то та, яку формулує польська преса в такий туманний та найріжнородніший спосіб, що важко визнатись, яка вона, та що польська **державна** рація покривається з польською рацією **національною** і що нема в Польщі місця для ніяких інших національних рацій ані інтересів — тоді взагалі нема що і про що далі говорити. Однак тут і криється саме тайна, чому деякі ходи польської закордонної політики не можуть **ніяким робом** найти згоди українських громадян польської держави (недавній приклад у найсвіжішій памяті) та чому інші ходи находять і українську апробату (напр. становище до проекту східнього пакту і до пакту порозуміння з Німеччиною). У вчорашній статті ми вказали на ту єдину можливість польської закордонної політики, якою є пристосовування її **частинно** також до інтересів Німеччини, як того сусіда, з яким Польща мусить жити у згоді та який має такі власні життеві інтереси на Сході Европи, яких сминути ніяким робом не вдасться. Ще ясніша і природніша справа та, що закордонна політика держави, яка не має однородного національного населення, **повинна рахуватися також з інтересами кількаміліонової маси українських громадян**, тих, які як частина великої нації — не можуть не мати своєї власної політичної **думки з усіми її висновками. Коли це** комусь видається складною справою, то єдина можлива відповідь така, що булоб і сумно і нецікаво, колиб світ складався з самих простих справ та що політика взагалі річ нелегка: цеж єдиний критерій політичного хисту й розуму — вміти розвязувати проблеми важкі і складні.

Здивування чи навіть обурення, що його у польській прилюдній опінії викликує час до часу українське становище до справ, які входять у безпосередній обсяг польської закордонної політики, полягає здебільша на сущому непорозумінні. Не кажемо вже про те його джерело, яким є взагалі незнання українських справ та зокрема й особливо незнання історії української політичної думки. Нічого, здається, нема більш природного і самозрозумілого, як засадничий український підхід до всіх справ, які в якійнебудь мірі торкаються територій з українським населенням: **підтримувати кожний плян, який може поправити долю українців у якійнебудь державі і в якійнебудь частині світа та тим самим виступати проти всякого пляну, який може долю українців денебудь погіршити.** Це та **актуальна і реальна** загальна українська політика, яка духово зединила всіх українців у світі в останніх місяцях.

Розвивати всі політичні концепції, які істнують в історії української політичної думки і мають вартість і нині у звязку з начільними українськими національними ідеалами — річ серед відомих пресових умовин нелегка. Воно зрештою не належить до нинішньої нашої теми. Вчора, кажучи про можливости польської закордонної політики, згадали ми про т. зв. прометейську концепцію. Щоби баламутство не ширилося, мусимо вияснити: прометейська концепція стала одною з **польських** закордонно-політичних державницьких концепцій. Її аргументують польські публіцисти інтересами польської державної рації. І тому не можна її на 100% утотожнювати з т. зв. українською концепцією, тією, яка найшла свій (зрештою досить викривлений) вислів у варшавській конвенції з квітня 1920. року та яку теоретично виложили й умотивували Д. Донцов („Підстави нашої політики"), В. Кучабський („Большевизм і сучасне завдання українського Заходу") та Ол. Шульгин („Без території"). Засаднича ріжниця між польським прометеїзмом та спорідненою із нею концепцією (назвім її українським „прометеїзмом") признати Росію українським „ворогом ч. 1" і тому підпорядкувати найвищі політ. змагання українців усіх ін. земель імперативові боротьби з Росією, найбільша ріжниця тут та, що поль. прометеїзм не вяже тієї концепції тісно з **внутрішньою** польською національною політикою, зате український „прометеїзм" можливо найбільшу поправу українських відносин поза Совітами признає необхідною передумовою реалізації цілої концепції. Тому український „прометеїзм" не вважає за можливе в імя української державности над Дніпром резиґнувати з боротьби за свої права на будьякій національній території поза Совітами, навпаки, вяже ці дві справи нероздільно в один вузол: не обчімхання з політичного характеру української проблеми у Польщі, але навпаки — признання українства, як суто політичної проблеми та звязання її з великими міжнародніми проблемами Сходу Европи — ось вихідна точка української краєвої політики, яка є одночасно політикою загально-українською.

Повторюємо ще раз: концепція розподілу Росії при такій чи іншій помочі її сусідів не є **єдиною** українською політичною концепцією. Політичні концепції не висять у воздусі і не є цупкі та ненарушені. Вони теж є вислідом реально-політичного укладу сил та міжнародньої конюнктури. Коли нпр. польська закордонна політика проголошує як свій начільний канон — невтральність — то з того не виходить, щоб українці мали резиґнувати з пляну розподілу Росії на випадок конфлікту СССР з будьякою іншою державою. Нпр. ледви кілька днів тому читали ми у польській пресі думку, що справа невтральности для Польщі на випадок німецько-совітської війни остільки тепер має більш реальні вигляди, бо Польща лежить на півночі від шляху, що його буцім то німецька сторона намічує для своєї експанзії на Схід. Всеодно питання т. зв. українського атуту залишається надалі актуальне і воно тісно залежне від політичних свобод та культурно-господарських можливостей розвитку українців у Польщі, Румунії і ЧСР.

Таким робом входимо вже на ґрунт міркувань про звязок польської внутрішньої і закордонної політики. Це вічно жива й актуальна тема. Тямимо, що колись формулували ми її у наголовку одної нашої статті: „Ножиці польської внутрішньої та закордонної політики". В останніх місяцях здавалося, що ті „ножиці" замкнулись — у некористь українців. Скріпила цей погляд поголоска про польсько-совітське наближення та плянований приїзд Литвінова до Варшави. Подорож п. Бека до Берхтесґаден і її здогадні висліди вказувалиб, що ті „ножиці" знову розхилились. Так чи інакше — нерозвязаною є ще проблема і такої польської закордонної політики, яка бралаб під увагу українські інтереси, і такої внутрішньої політики, яка бралаб під увагу напрямок тієї політики закордонної.

Таким робом всі нитки ведуть до одного клубка: **без вирішення української проблеми у Польщі неможливо думати про якунебудь активну ролю у вирішуванні питань Сходу Европи.**

ік.

Подяка.

Високопреподобному о. деканові П. МЕНЕЛИТІ в Стебнику за відправу Богослужения і відведення мойого бл. п. Батька на місце вічного спочинку, як теж і всім учасникам похорону складаю сердечну подяку.

Теодор Лопія.

Зиґфрид і Мажіно.

ДВІ СТРАТЕҐІЧНО РІВНОВАРТНІ ОБОРОННІ ЛІНІЇ НА ЗАХОДІ ЕВРОПИ.

Голяндський тижневик „De Waag" (Гарлем) пише 16. XII. 1938 під цим заголовком ось що:

„Гітлер сказав у Нірнбергу 12. вересня 1938 про непереможні оборонні фортифікації на Заході Німеччини і ця промова містить у собі осторогу на адресу тих усіх, які зважилися б напасти з Заходу на Німеччину. Коли у звязку з цим спитаємо себе, чи ця велитенська барикада збігається з нинішньою німецькою політикою, то відповідь звучить позитивно. Найновіші події ствердили виразно, що Німеччина старається установити політичні й економічні взаємини передовсім зі Сходом. Давніше були в Німеччині пляни, щоб в евентуальнім конфлікті з Францією виступити головним чином офензивно, тепер (і це торкається як німецької так і французької сторони) погляди дотично цього дуже сильно змінилися.

Головна мета німецьких военних сил не обертається тепер уже, як у 1914 р., коло проблеми, щоб побити Францію, тільки має на увазі потребу насамперед виступити офензивно у східнім напрямі. Неможливо передбачити, котрі країни на німецьких східніх границях покажуться союзниками або бодай не ворогами Росії в майбутній війні. І тому, що офензивна війна завсіди вимагає багато більше военних сил, ніж війна дефензивна, то лінію Зиґфрида слід уважати сильною підставою для дефензиви, виступу на західних границях, яка дозволяє головній силі німецької армії зосередитись на східних фронтах.

Ще перед тим, заки Гітлер приказав побудувати або краще кажучи вирити цю оборонну лінію, здовж німецької західної границі, були тут і там твердині, одначе вони були в найменшій мірі обраховані на затяжну дефензиву; вони скоріше творили допоміжні пункти для офензивної війни. Тепер від Аахен почерез Трір до Бадену простягається мур твердинь, в яких находяться найсильніші модерні форти, що мають найдоцільніші й найновіші інсталяції. Будова цього поясу твердинь, який ще незакінчений, хоч працювала над ним день і ніч величезна маса робітників (говорять про один міліон), доконується під керівництвом інспектора німецьких державних шляхів інжиніра Тодта, при співпраці з генеральним штабом. Оцінюють, що досі побудовано коло 2000 фортів (до цього не включують уже істнуючих твердинь уздовж Рейну і в области Саари), які мають промір приблизно 25 метрів; їх стіни з найсильнішого бетону і сталі. Вони лежать доволі густо біля себе в ґрупах по три форти і командує ними середній форт. Сполуку творять підземні ходи. В цій лінії фортів є також численні пів-підземні гангари, які можуть помістити в собі один при одному 2000 важких бомбовиків. Ці гангари є ... що це може ствердити невтаємничена сторона у Фрайбурґу, Оффенбурґу, Бадені, Карлсруе, Кайзерлявтерн і Кель. **Лінія Зиґфрида простягається у глибину на приблизно 50 км.** і обіймає на усіх до цього придатних місцях сіть ... вих крісів, засідки, становища для оборонних гармат та скорих танків.

Німецький Державний Вістник Законів оголосив недавно тому наказ, на основі якого ... чужих армій доступ до деяких „... **До них** ... них околиць" **недозволений.**

зараховуються, очевидно, всі військові фортифікації; крім уже згаданих околиць під цю заборону підпадає також велика частина Східної Прусії, майже ціле пограниччя з Польщею та острови біля берега Північного Моря Боркум, Нордернай, Гельголянд і Сильт.

Невдача виключно офензивного пляну камлянії 1914 р. довела не тільки в Німеччині, але таксамо у Франції до повороту до принципу, що звучить: хоч воно правда, що війну можна виграти тільки офензивним наступом, то дефензива служить всетаки до того, щоб уже на початку не програти війни!

Квоту 375 міліонів франків, що її французький парлямент дав до розпорядження як перший кредит для укріплення границь в 1929 р., збільшили до 750 міліонів франків. Дефензивний плян, що його треба було сфінансувати цим грошем, повстав із комбінації ріжних поглядів знавців. Його (цей плян) обстоював тодішній міністр війни Мажіно. Своє здійснення та імя завдячує французька оборонна лінія його прадям.

Північно-східна оборона границь Франції простягається від Базелю через Лявтенбурґ, Біч, Фокемон до Льонжіон. Частина Льонжіон-Лявтенбурґ творить властиву лінію Мажіно. Вона складається із непроглядного ряду добре замаскованих казаматів, сторожівень і підземних фортів. Кожна фортеця інакше замаскована. Деякі лежать цілком під землею, інші сховались під залізничим насипом, у заглибинах гір та горбків, а навіть у багнах. Також у мирнім часі є в тих фортецях міцна залога жовнірів, що їх жартом називають „фортовими раками“, яких завсіди вправляють в обслузі ріжних родів зброї і у кріпосній воєнній тактиці. За малими фортифікаціями сторожівень (наперед висунені сторожівні, що залогою 12 людей мусять три дні стримувати напасника, щоб дати начальній команді достатню нагоду збагнути головний пункт нападу) лежать великі, збудовані з найважчого бетону, підземні будівлі, які властиво можна назвати касарнями. Тут вміло заінстальований ввесь можливий, на кожний припадок потрібний, модерний матеріял. Находимо тут штуферно заведене електричне світло, є тут проводи теплої та зимної води, електрична вентиляція, цілковиті кухонні інсталяції, автоматичні системи для охолодження гарматніх дул та величезна стіть телефонічних ліній. Також достаточно подбали про гігієну. Бетонові стіни, що при сильних дощах стають вогкі, забезпечені електричними інсталяціями до висушування. Через те настрій мужви краще збережений, ніж у примітивних воєнних сховищах з 1914—1918 р.

До сховищ у цих фортах можна прийти підземельними ходами, які лежать 200 метрів і дальше поза боєвим фронтом. Також для цивільної людности побудували величезні підземні сховища з бетону. В лінії „фортові раки“ працюють безупинно лопатою і сокирою над новими засідками, заборолами з кільчастого дроту, маскуваннями і шпараґовими грядками. Ці „шпараґи“ — це вбиті в землю сталеві колоди, які через своє скісне положення стягають у долину колеса атакуючих танків. Але якщоб танк перейшов навіть ці „грядки“, то декілька метрів далі ждуть його свіжі перешкоди, ще небезпечнішої сорти. А саме сталеві штаби містять у другій лінії страшний набій вибухового матеріялу, який при контакті з танком висаджує його у воздух. Та не зважаючи на ці величезні охоронні заходи, всеж рахувались із можливістю, що фортецю можна здобути. Але й тоді бій може тривати ще довго у фортеці. Ріжні відтинки й ґалерії є відділені важкими опанцироними дверима, що вможливлюють залозі опановувати кріпость також частинно. Протиґазова оборона відбувається за допомогою електричних машин, що втримують підвищений атмосферичний тиск у порівнанні з тиском, який є у вільнім воздусі, отже

ґаз може димом сповивати фортеці, але не може до них дістатись. Телефонічні централі лежать 50 метрів у глибині і сконструовані на більш-менш 25.000 сполук.

Коли додати до цього численні підслухові сторожі, уладження алярмових сигналів, області кільчастих дротів і важку артилерію, то можна вважати, що ця лінія становить найсильніші пограничні укріплення, які світ колинебудь знав; і треба ще додати, що лінія Зиґфрида стратеґічно безперечно рівновартна з оборонною системою Мажіно.

Таким чином Франція і Німеччина звертають проти себе наче опанцирені плечі. Не є це повна любови постава, але вона дає сильне забезпечення проти несподіваного вибуху панічної війни“.

Росте і зміцнюється польський елемент!

У четвер 12. ц. м. радила в Тернополі — як ми це вже подавали в числі з 14. січня — економічна рада Секретаріяту Порозуміння Польських Суспільних Орґанізацій (СППОС), при участи міністрів **Косцялковського** і **Понятовського**, віцеміністра ґенерала **Ґолуховського** й цілого гурту інших польських державних та політичних провідників. Нарадам проводив ґенерал Пашкевич. Настрій нарад ішов — по думці „Ґоньца Варшавского“ з 14. ц. м. під гаслом: Росте і зміцнюється польський елемент на Червенській Землі!

Звіт з діяльности Секретаріяту за роки 1937 і 1938 зложив директор **Ґрещук.** З цього звіту виходить, що в 1936 р. було на території тернопільського воєвідства польських купецьких підприємств 14%, українських 23%, жидівських 63%. Коли брати окремо міські й окремо сільські підприємства, то в містах число польських підприємств було однаково велике, як і українських, зате по селах число українських торговельних підприємств рівноважилося з числом підприємств жидівських; число польських торговельних станиць було там на 60% менше. Щоб змінити цей стан у користь польського елементу, СППОС рішив у 1936 році, що крім **„ревіндикації вкрадених польських душ і конечности стримати перехід польської землі в чужі руки, треба освідомити суспільність про конечність створити польський середній стан“.** Це — на думку референта, директора Ґрещука — досягнено. **СПОС зорґанізував три однорічні школи купецької підготовки: в Тернополі, Теребовлі та Золочеві.** До цих шкіл спрямовано переважно селянський елемент, по чотирьох хлопців з повіту. Тепер уже третій річник вишколюють у цих школах. У жовтні 1937 р. воєвідський комітет СППОС започаткував збірку на створення фонду, **який названо „кресовим фондом“. З кінцем 1938 р. цей фонд мав 200.000 золотих;** з нього дають низьковідсоткові позички для кресових діячів, що закладають торговельні підприємства. Дорібок цих заходів СППОС 31. грудня 1938 р. був такий: польські купецькі підприємства зросли на 18% (+4%) тоді, коли українські підприємства збільшились на 24% (+1), а жидівські з 63% зменшились на 58% (—5).

„За час кільканацятьмісячної праці спинено — як це гордо завважує директор Ґрещук — **скоре темпо праці українців і на цім відтинку**

М. МИХАНЬКО.

Там на ріці, на Йордані.

(З подорожі по Палестині.)

Було це влітку 1938. р. Наша прогулька зупинилась в Єрусалимі кілька днів. Один день ми призначили на прогульку над Йордан і Мертве Море.

Ще деякі з наших ходили цього дня зранку за перепустками до Гробу Господнього.

Зараз після снідання всідаємо в авта та на автокар арабських шоферів (спілки, що має свої філії в Дамаску і Бейруті) і їдемо шосою в сторону Єрихону. Ми убрані легенько, бо там дуже гаряче.

Їдемо доброю автострадою. Асфальт шоси відпорний на спеку і не дуже мякне від сонця, бо це не такий асфальт, як у нас, це асфальт з Мертвого Моря, який має в собі рінь і є тривкіший від асфальту з нафтової ропи; це природний, дешевий і дуже добрий асфальт, яким покривають усі дороги в Палестині. Як відомо, і в середущій Америці, на острові Тринідад є також таке озеро, з якого видобувають природний асфальт до брукування. Це озеро називають навіть асфальтовим.

Їдемо ми асфальтовою дорогою через неспокійну Палестину і оглядаємо околицю. Бачимо в кількох арабських селах розірвані доми, цілком розкидані. То анґлійці динамітом висадили у повітря доми арабських повстанців, яких анґлійці за жидами називають тут „бандитами“. Також висаджують динамітом доми тих арабів, де скривалися арабські повстанці. Досі ніодин араб, хоч оголошено нагороду кільканадесяти фунтів штерлінґів, не видав ще в Палестині ніодного повстанця. Анґлійці своїми гострими засобами зробили собі з арабів завзятих ворогів і то не лише у Палестині, але і в Єгипті. Спокійні і розсудливі анґлійці тут на терені Палестини стають нервові. А араби лише затискають зуби. Бачимо по дорозі недалеко шоси отару овець і трохи чорних кіз. Отара овець „шнурує“ за пастухом, як качата за квочкою. Другий пастух з довгою палицею йде поволі за отарою.

З вищого відтинка шоси (ціла Палестина хвиляста) оглядаємо Юдейську пустиню.

Переїздимо понад якусь зовсім висохлу річку. За річкою бачимо досить гарне просо. Просо рідке, не таке густе як у нас; взагалі про такий урожай і таке густе збіжжя, як у нас, тут не може бути мови, як узагалі всюди в гарячім підсонні.

Ось друга висохла річка, корито вистелене дрібною рінню.

Авта мчать швидко, швидше як у нашім краю. Араби першорядні шофери.

Але спека щораз більше допікає, а щораз тяжче душне повітря, якби пригнітало нас.

Показують нам по дорозі осаду, де добрий самарянин (з євангельської притчі) дав ліки побитому розбійниками, і примістив у гостинниці, коли жиди, які переходили мимо, не дали йому ніякої помочі.

Але спека небудьяка, термометер у нашім автокарі показує 38° Ц. Всі вікна в автокарі зісунені і ми маємо в часі швидкої їзди бодай холодний продув. Усі термоси, які тримають у собі взяту з Єрусалиму холодну воду з ледом, ми вже випорожнили, а свіжої холодної води нема де набрати.

Вже дуже здалека згори за одним закрутом було видно Мертве Море.

По дорозі маємо дуже гарні краєвиди, головно, коли зїзджаємо щораз нижче страшними серпентинами в глибочезну велику „яму“ Мертвого Моря. Деякі закрути шоси такі страшні, як у коркотягу; бачимо дослівно „під собою“ інші авта, що їдуть перед нами.

Від Єрусалиму зїздимо вниз щонайменше півтора тисяч метрів.

В одному місці при автостраді є таблиця з виразною поземою рискою і написом: позема морська лінія. А ще до Йордану і Мертвого Моря далеко. Ще будемо довго їхати під загальний морський рівень.

На голому полі подальше від шоси бачимо подовгасті шатра бедуїнів.

Жар сонця майже спалив рістню, все жовтіє, або визирає наверха червона як цегла земля. Цеж липень, а тоді і в нас гаряче на полі, люди під „колупітки“ ховаються, а щож казати тут, де сонце пражить безупину з чистого ясного неба, бо ніякої хмаринки тут улітї на небі не побачите ніколи. Пригадалася мені одна церковна пісня, яку у Великодні свята у нас співають на хорах про Єрусалим. Піддячий Климко жде спокійно, як співають „Єрусалиме, світель над звізди...“ та інші строфки, аж коли прийде строфка: „Муки пекельнії...“, тоді він сам тягне на цілу церкву, — то його строфка. Такі „муки пекельнії“ ми переносимо тут нині під гарячим сонцем Палестини в долині Йордану.

Їдемо понад одну круту глибочезну долину. По боках горби, якби зі сходами, терасами; то вітри вивівають ті верстви, що є менше тверді, а твердші верстви лишають. Нижче в долині тече маленька річка, а звід гори недалеко тече друга. Біля басейну, до якого втікає вода з річки, бачимо череди кіз. Тут вода йде на вагу золота.

Недалеко бачимо рідкі доми і дерева. го

ми їх перегнали в купецтві, ремеслі й торговлі". За почином СППОС збудовано низку купецьких домів у всіх міських осередках тернопільського воєвідства. Загальна сума коштів будови цих домів більша, як 2 міліони, а разом з будовою торговельних галь у Теребовлі та Копичинцях досягає суми 2,300.000 золотих.

Загальні статистичні цифри виказують, що в обговореному періоді СППОС заснував 824 нових польських купецьких станиць, 290 реміснсичих і 92 промислових — і те все на території одного тільки тернопільського воєвідства.

Після директора Грещука забрав голос інж. Доленговський, який засував програму праці на найближчий період. Прелеґент підкреслив, що тернопільське воєвідство має спеціяльне значіння для оборони польської держави і **тому необхідно поширити в ньому польський стан посідання.** Це надійна справа, бо Тернопільщина має вже й тепер розмірно високий відсоток польського населення, а саме вже коло 40%. **СППОС хоче тепер перевести раціональну парцеляцію, вислідом якої має бути до 12.000 нових польських господарств у Тернопільщині, себто яких** 70.000 польських душ.

Черговий промовець ґен. Пашкевич торкнувся головно культурно-освітніх справ, які для укріплення Польщі на кресах мають величезне значіння. Ген. Пашкевич заявив, що **„Товариство Школи Людовей" мусить мати в теперішній хвилині суму 2,500.000 золотих, щоб заспокоїти всі культурні потреби кресових поляків у Тернопільщині.**

Присутній міністр рільництва Понятовський у своїй промові висловив радість, що в житті кресовяків минув уже період переляку та що польська кресова суспільність не обмежується вже тільки до оборони, але й перейшла до наступу, щоб „ці землі якнайтісніше звязати з Польщею". **„Державна фінансова допомога для польського села в Тернопільщині є чимраз більша і значно перевищує суми, призначені для інших воєвідств.** Міністр радіє далі, що в тернопільському терені росте польський кооперативний рух до якого втягають якнайширші маси. При парцеляції тепер пильно уважають, щоб нові господарства були життєздатні, а поправу польських господарств, що вже істнують, треба брати під увагу в парцеляційній акції. Щоб не поглиблювати ненависти — казав міністр — не треба популяризувати гасла: ні гектара землі для українців та що українських сіл не треба комасувати. Такі гасла суперечні з інтересами держави і шкодять якнайсильнішому звязанню Поділля з Польщею.

Наради економічної ради СППОС у Тернополі дають чимало матеріялу для розважувань про положення у звязку з акцією СППОС на території тернопільського воєвідства. Таку інтенсивну саму діяльність проявляють польські організації на цілій території від Припяти до Збруча з очевидним успіхом.

Причини невдачі нормалізації.

Промова посла Володимира Целевича, виголошена на буджетовій комісії сойму 12. січня ц. р. підчас дебати над буджетом Міністерства Внутрішніх Справ.

(Докінчення).

I. ПОЛЬСЬКЕ МІСЦЕВЕ ГРОМАДЯНСТВО ПРОТИ НОРМАЛІЗАЦІЇ.

Від першої хвилини нормалізації в 1935 р. вшехполяки виповіли тій ідеї безоглядну боротьбу з ідеольоґічних та інших мотивів. Вони під впливом Романа Дмовського орієнтуються на єдину неподільну Росію і не признають істнування української нації. Це ідеольоґічний мотив. З тактичних причин вшехполяки поборюють нормалізацію, щоб цим атутом бити уряд, доказуючи, що уряд запродав „креси" українцям. Про становище вшехполяків говорю тому, що вони мали і мають великий — можна сказати — вирішний вплив на настрої польського громадянства галицьких воєвідств.

Загал місцевого польського громадянства поставився вороже до нормалізації, бо нормалізація — це рівне ставлення до всіх громадян, це скасування привілеїв польського населення, це перемога державного інтересу над еґоїстичним — дуже часто матріяльним інтересом місцевих поляків, це рівні вигляди для обох народів у розвитку всіх ділянок суспільного життя. Польське населення тих земель, польські суспільні орґанізації домагаються для себе привілеїв у формі посад, чи в формі субвенцій. Вони бояться конкуренції в рівних умовинах. Вже п. прем'єр у своїй промові з 24. січня 1938. р. сказав: „Таксамо помилкою є домагатися спеціяльних привілеїв для польського населення, бо-ж це доказує брак віри у власні сили". На жаль дійсність виглядає зовсім інакше. Вже в 1935. р. польське громадянство віднеслося з нехіттю а то й вороже до виборчого компромісу. По виборах нехіть до нормалізації зростає. Ґенеральна атака польського місцевого громадянства на нормалізацію починається в січні 1937. р. і триває безперервно по сьогодні. Атаку почали вшехполяки. Вони скликали низку віч і нарад, ухвалили протиукраїнські резолюції. Польські посли і польські політичні та суспільні орґанізації приступають до тієї акції, бо не хочуть дати себе здистансувати вшехполякам. Появляється лявіна протиукраїнських резолюцій, висувається гасла, що польський стан посідання загрожений, що треба рятувати „креси". Цю акцію підтримує польська щоденна преса. Алярмують уряд, алярмують відчитами й рефератами громадянство Варшави, Познаня, Лодзі, Кракова та Вильна... Малюють у найчорніших красках українську небезпеку, поширюють серед польських низів чутки про те, що творці нормалізації по польській стороні — це зрадники. Поширюють неправдиві леґенди, що українці диспонують байонськими сумами і що загрожує викуп всіх господарських і промислових станиць. Витворюється несамовита психосфера, крайно ворожа українцям.

Коли вліті минулого року освітнє товариство „Просвіта" скликало до Львова зїзд і конґрес у 70-ті роковини свого істнування, п... тешні поляки повели акцію, щоб до цього не допустити. Відбувалися віча по цілому краю, ухвалювано резолюції. Прочитаю зміст одної відозви в цій справі: „Поляки! Українці скликають масовий зїзд до Львова на свято 70-ліття „Просвіти". Скликують до того міста, яке є нашим серцем і головою, до того міста, яке було, є і буде польське. Памятаймо, що 20 літ тому той сам Львів кровавився нападений в зрадницький спосіб ватагами гайдамаків, які в тому самому Львові хочуть тепер задемонструвати свою вражу силу. Поляки! Не допустимо

ловно пальми, а також малі сади бананів з широким і довгим листям, постряпаним вітрами. Це новий Єрихон. Тут всюди лише араби. Жидів нема зовсім.

Старий Єрихон був вище шоси. Він був густо забудований дімками з землі і болота, подібно як дімки в Єгипті. Тепер на цілім терені старовинного Єрихону, який жиди здобули були своїм криком по повороті з Єгипту, є порийті рови. Робили тут розкопи, шукали за старовиною. Чи що цікавого знайшли, ніхто тут не знає. Переходимо по терені старого Єрихону, але нічого цікавого не бачимо, всюди висохла голина і трохи вапнякового каміння. А це місто має кілька тисячів років. Цією давниною робить воно на нас враження. Єрихон і в далекій давнині був арабським містом, коли його жиди мусіли здобувати; і тепер тут самі араби. Арабські націоналісти твердять, що жиди взагалі ніколи не мали цілої Палестини, були лише переходово і лише в частині Палестини та завжди вели боротьбу з арабами, бо ці всі филистими та інші племена, то були араби, що потверджують згадки з тих часах і про бедуїнів, які є і були найліпшими арабами (то „шпік арабів", як хтось сказав). А як були тоді бедуїни в Палестині, то були там і араби, які і в давнині старалися вигнати підступний жидівський нарід, що примандрував мабуть з Мезопотамії на арабську землю. Жиди позаймали були міста і старалися підступно нищити арабів; вони валили доми, де були зібрані араби (як напр. Самсон) подібно як нині кидають бомби або підкладають міни в місцях, де араби найбільше скупчені, головно на арабських торговицях. Араби злі і на Европу, що насилає ... жидів і за те, що в Европі хибно повторю... буцімто Палестина була або є жидівсь...

„Там в Европі — говорять араби — є багато більше жидівських міст, як у Палестині".

Покидаємо Єрихон по розмові з кількома інтеліґентними арабами і їдемо дальше. Їдемо над Йордан у його долішньому бігу недалеко Мертвого Моря.

Ось ми над рікою. Через Йордан веде новий міст. Вода в Йордані мутна, жовтава, як напр. у нашій Гнилій Липі. Вода досить прудко пливе в Йордані, бо має в цілім своїм бігу досить великий спад, коли почислити його горішний біг у Сирії і біг уже у великій депресії, що зачинається перед Генезаретським Озером. На берегах Йордану росте висока троща і густі корчі. Корито досить глибоке і стале, без викрутасів та досить вузьке. Стан води досить високий, найменше до пахи. Десь тут Христос хрестився в Йордані, стоючи в воді по пахи, а Іван Хреститель поливав на голову воду мушлею; так зображене це хрещення на старовинних образах. Новіші образи малюють Христа на воді, що є неможливе, бо Йордан уже від границі Сирії має глибоку воду, бо — як згадано — корито досить вузьке держить воду разом. Щ... місце хрещення було десь тут, за цим проми... е те, що сюди найближче з Єрусалиму, а ... Хреститель походив з місцевости недал... русалиму.

Коли хо... уявити собі величину ріки Йордану, то ... а б його прирівняти до Буга десь біля Сокал... в місці, де має вузьке корито.

Безпосередні береги Йордану рівні, сухі, високі на один метер і поросли сухими бодяками з докучливими колючками.

Дно Йордану майже без намулу.

Переходимо далеко поза міст і за Йордан. Це ми вже в Т...ансйорданії. Ніхто тут не питається за пашп...том, зрештою тут нікого нема. Трансйорданія також належить до англійського мандату, то і не дивниця. Ось араб жене собі свобідно вівці через міст на Йордані на терен Трансйорданії.

Від Йордану аж до Єрихону є стежки поперек через поля. Одною такою стежкою їдуть на конях верхи два бедуїни, бедуїнки пішки прямують поперек піль до своїх чорних довгастих шатер.

Вертаємося від Йордану до старого Єрихону, щоб звідти попасти на дорогу до Мертвого Моря.

За Єрихоном у віддалі є висока скеляста гора. Дехто припускає, що не там біля Єрусалиму, лише тут заніс діявол Христа після 40-денного посту і показав землі Палестини, подібно як Мойсей після 40-літньої мандрівки по пустині вивів жидів на гору Небо і показав їм обітовану землю. Жиди переходили ... саме туди до Обітованої Землі, прямуючи до Єрихону, окруженого глиняним муром, який здобули криком.

Тут на цій скелі-горі недалеко Єрихону є нині грецький манастир.

В Єрихоні гарна джерельна вода (є там велике гарне джерело) нас охолодила.

Знову бачимо бедуїнів, що прямують через поля. Бедуїни викликують у всіх симпатію до себе. Вони, хоч вічні кочовики, але ... ані такі влізливі, ані докучливі як цигани, не жебрають, бо самі багаті, багато багатші як осілі араби в малих селах і домиках.

Ми ще опісля три рази бачили ріку Йордан. Зараз за сирійським кордоном переїздили ми через Йордан, трохи вище купалися і ... вали в цій ріці (вода за тепла 35° Ц.). І ще ... переїздили ми через маленький Йордан ... з Дамаску до Ваал-беку.

до цього. Як перешкодити цьому поміркуємо на вічу 27. березня 1938. в Рудках і 3. квітня в Комарні. Поляки! Ганьба кожному, хто не прибуде на це віче! Ганьба кожному, хто на безличну акцію українців не відповість найгострішим протестом". — Відозву цього змісту підписав Секретаріят Порозуміння Польських Суспільних Організацій. Цієї протиукраїнської відозви влада не сконфіскувала, але зїзд „Просвіти" у Львові не відбувся. В такій атмосфері ненависти приходиться жити і працювати українцям.

Нове заогнення польсько-українських взаємин прийшло в звязку зі справою Закарпаття. Утворення автономної української одиниці це був вогонь для настроїв українського громадянства. Не можна дивуватися, що кожний українець радіє, коли денебудь українцям діється краще. Знову радіо, ПАТ і польська преса поставилися вороже і зневажливо до Карпатської України. Відбулася низка благодарственних богослужень по українських церквах. У декількох містах і селах відбулися протимадярські і протипольські демонстрації. Влада виступила з гострими репресіями, перевела численні арештування української молоді і потягнула багатьох до карно-судової відповідальности. Провід УНДО, Їх Ексцеленція Митрополит, українські суспільні та господарські організації прилюдними відозвами закликали українське громадянство до спокою і рівноваги духа і осягнули намічену ціль.

Але на цьому не кінець. На овид виступає польська вулиця, ендецькі боївки, які використовують нагоду, щоб зорґанізувати протиукраїнські виступи у Львові, в Монастириськах, Краснім, Стрию, Бережанах і т. д. Ендецькі боївки низку днів нищили у Львові зовсім безкарно майно українських установ і приватних осіб, заподіваючи шкоду на кількадесять тисяч золотих при пасивній поведінці органів безпеки. Не входжу у подробиці, бо ми представили їх у наших інтерпеляціях. Підкреслюю лише кілька цікавих подробиць. Осідком і місцем зібрань протиукраїнських боївок стали львівські високі школи, зокрема львівська політехніка. На одному студентському вічу, що відбулося в мурах львівської політехніки один студент прилюдно обітував розправитися з Митрополитом. Деморалізація і звиродніння молоді дійшло до того, що кількох польських студентів збещестило у провокаційних цілях памятник Уейського, щоби вину цього вчинку приписати українцям. Думаю, що на цій салі нема нікого, що апробував би такі методи політичної боротьби. Але цей факт не відокремлений. Багато вчинків, що їх приписується українцям, — це вислід звичайної провокації. Нелеґальні ендецькі летючки поширюють тривожні, неправдиві вістки про те, що українці вбили в повіті Надвірна 40 польських вояків, що в церкві св. Юра й інших церквах знайдено скоростріли, що автами українських господарських установ перевозиться зброю й муніцію і т. п. Ці провокаційні вістки так поширилися серед польського громадянства, що державна влада вважала потрібним їх злементувати.

В останньому дні протиукраїнських виступів у Львові та сама боївка, що атакувала українців, напала на льокаль ОЗОН-у і намагалася опанувати львівську радіостацію. Карні експедиції, відділи КОП-у і поліції, звернені проти українського населення, що подрібно висвітлюють наші інтерпеляції, причиняються до дальшого загострення польсько-українських взаємин. (Перериванння, оклики: Українці вбили поліціянта в Гаях і тому слушно пристосовується репресії). Прошу панів, берім справу поважно. Кажете, що українці вбили поліціянта в Гаях. Покищо цього не стверджено. Але якби навіть так справді було, то леґальна українська політика не може ніяким чином відповідати за індивідуальні вчинки чи навіть злочини одиниць. (Перериванння. Голос: Поділ роль). Важко в цій салі промовляти в українській справі. Панове посли виступайте з промовами, підходіть до української справи політично, але не полагоджуйте її „шіструфами".

Одночасно польське громадянство, польські суспільні орґанізації думають, що дуже легко розправитися з українським питанням масовою денаціоналізацією українського населення, перетяганням на латинський обряд ходачкової шляхти, творенням фікційних поляків греко-католицького обряду. Мої панове, українська нація вже дозріла і хто не намагався б переводити масові асиміляційні процеси, не осягне наміченої цілі. Є намагання масово перетягати православних і греко-католиків, яке проявляється найсильніше в граничній смузі, бо там є засоби це переводити. Мої панове! Ті, що перейшли на римо-католицький обряд — це відпадки української вулиці, які будуть засмічувати ваш стан посідання, які вводять до ваших рядів поважний відсоток диверзантів і совітських аґентів. Польський публіцист Бончковський стверджує, що значний гін до польонізації виказують члени скомунізованих орґанізацій Сельробу, що найлекше приймають римо-католицизм типи підозрілі за приналежність до КПЗУ.

Посол Островський ствердив у своїй промові на пленумі сойму, що поляки не намагаються винародовлювати українців. Але пан президент міста Львова — той самий Островський — чейже знає про те, що саме за його часів видалено з „Заведення Чищення Міста" кількасот робітників греко-католиків, що під теперішню хвилину українець, що хоче стати замітачем вулиць, мусить змінити обряд! Адміністраційна влада в багатьох випадках безсумніву потурає тій акції перетягання на римо-католицький обряд. (Посол Целевич відчитує оповістку Повітового Староства в Камінці Струмиловій про орґанізацію 6-тижневого курсу для побережників, в якій стоїть чорне на білому, що побажані тільки кандидати польської національности).

Нема сумніву, що такі і подібні акції польського місцевого громадянства дратують українське населення, загострюють українсько-польські взаємовідносини

II. АДМІНІСТРАЦІЙНИЙ РЕЖИМ.

Чи можна дивуватися, що при таких настроях польського громадянства, при витворенні психосфери ненависти, наклепів, страху в українській справі, загальний режим цілого адміністраційного апарату значно погіршився? Чи можна дивуватися, що органи державної поліції, самоуправної бюрократії, вояки КОП-у підпали під впливи тієї атмосфери і вслід за тим множаться випадки нетактів, адміністраційних заборон, зловживань та обид супроти українського населення. Чи можна дивуватися, що ця атмосфера має вплив на діяльність старостинського та воєвідського апарату. Безсумніву багато занедбань і нетактів орґанів державної влади має свій корінь у цій несприятливій атмосфері. Не входитиму у подробиці, бо багато з цього ми висвітлили у наших інтерпеляціях.

РОЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО УРЯДУ.

Дуже часто доводиться чути і від урядових осіб і від послів, ось хочби від посла Ваґнера, — і читати в пресі, що назагал українцям не ведеться погано, коли вони прекрасно розвиваються під господарським і суспільним оглядом. Не дасться заперечити, що українці зробили значний поступ у ділянці кооперації, але цей поступ відбувся без допомоги, без прихильности державної влади, завдяки динаміці українського населення. Що більше — розвиток українських установ зустрічає багато перешкод через ріжні заборони адміністраційної влади. Коли приглянемося тим ділянкам життя, які є в руках уряду, то побачимо зовсім інше явище. Ось, хочби факт, що кількість державних середніх шкіл з українською мовою навчання зменшилася в порівнянні до австрійських часів. Самоуправа закладає дитячі садки, але тільки польські. Уряд не всилі перевести такої дрібниці, як українські катедри у високих школах. Значить, вже ці приклади вказують, що центральна влада зовсім не пособляє розвиткові українського національного життя у його орґанізаційних формах.

Дальше виною високого уряду є те, що від 1935 р. не зроблено ні одного кроку в українській справі, що мав би загальніший політичний характер і міг би вплинути корисно на настрої українського громадянства. Щобільше. В останньому часі маємо зі сторони уряду цілу низку ходів, які годі вважати щасливими.

Ось хочби заборона коляди на Рідну Школу, нібито через збірки на зимову поміч. У тому самому часі центральна влада дозволила збірки на поміч полякам зза границі. Ця заборона тимбільше болісна, що збірки в часі коляди — це відвічний звичай українського населення і що тією забороною влада вдаряє у можливости розвитку українського приватного шкільництва. Або заборона вживати в пресі слово „автономія". Ми висунули домагання автономії і від нього не відступимо. Заборона вживати самого слова — це нонсенс. Історія вирішить, чи ще не найкращим засобом розвязки меншинних справ не є автономічний лад. Ви, панове, панічно боїтеся децентралізації, а чейже найсильніші держави світу: Велика Британія і Зединені Держави Північної Америки черпають свою силу з автономічного ладу

Дальша болячка — відношення до української преси. Дуже часто української преси не допускається на Волинь чи Полісся. Маємо пресовий декрет один на цілу Польщу і тому було б правильне, щоб такі практики припинилися.

Вкінці мушу ще згадати про режим у прикордонній смузі. Останніми часами прийшло значне територіяльне поширення граничної полоси. З огляду на скупість часу не можу докладніше представити того, що діється у граничній полосі, тих усіх перешкод, які зустрічають українські громадяни (й українські установи) в цій полосі. Найболісніший засіб — це видалювання поважних громадян з прикордонної смуги.

Посол Ваґнер у своїй промові сказав отверто: „Зась українцям від заграничної політики". Пригадую, що перед війною поляки нераз забирали слово в обороні своїх братів, що жили в інших державах. Посол Ваґнер твердив далі, що Польща — сильна держава. Не перечу, але думаю, що власне тому Польща повинна мати плян в українській справі в ширшому історичному розмірі.

Мушу кінчити. Відповім на питання: хто хоче користати з помилок уряду в українській справі. Маю під рукою цитат з промови одного з визначних російських еміґрантських політиків. Він сказав: „Харашо мерзавцам украінцам. Поляки научать їх любити Рассію". Значиться, третя Росія намагається використувати помилки польської політики. Подібно намагається спекти свою печеню Комінтерн. Це не випадкова справа, що на тих територіях, де розвиток українського життя зустрічає найбільші перепони, має пригожу почву комуністична аґітація і політичні процеси за приналежність до КПЗУ є там звичайне явище.

—o—

Арештували о. Которовича.

Політична поліція з Замостя арештувала в мин. середу **о. Івана Которовича,** православного пароха у Бабичах, на Холмщині, під закидом: „наміру втекти за кордон". Арештування о. Которовича, сивоголового духовника і культурного діяча, під таким закидом викликало серед населення пригноблююче враження і здивування. О. Которович ніколи не займався політикою, працюючи суспільно на українсько-польських теренах і є загально відомий зі свого пастирського відношення до всіх громадян мішаної етнічної території, на якій доводилося йому працювати.

Не може бути сумніву, що арештування старенького священника — це якесь непорозуміння і після вияснення справи він певно негайно вийде на волю. Місце перебування арештованого священника — поки що невідоме.

—o—

Р. Дмовський про українську справу.

В останньому, в цілости присвяченому памяти померлого недавно провідника ендеків Р. Дмовського числі „Просто з мосту" поміщено цікавий лист Дмовського про українську справу. Лист писаний в Льондону в 1917 р. до предсідника „Польського Виконного Комітету на Руси" Йовхима Бартошевича в моменті, коли наслідком революції в царській Росії український нарід Наддніпрянщини зголосив своє право на національно-державне істнування. В дослівному перекладі цей лист звучить ось-як:

„Льондон, 19. липня 1917. Дорогий пане Йовхиме! **Ми є свідками висунення на чергу дня може найтруднішої справи, яку бачила Европа — справи української.** До нас доходять тут тільки часописні звідомлення. Тому не маємо даних на те, щоб сформувати собі відповідне уявлення ні про силу, ні про характер руху, ні про територію, на якій він поширений, ні про суть його відношення чи то до Росії чи до Польщі, чи вкінці до Німеччини. А це справа першорядного значіння для нашої національної будучности. Спекулювання небагато поможе без потрібних даних.

Здається, війна триватиме ще дуже довго. З одного боку німці досить сильні, з другого в антантських союзників поглиблюється переконання, що без великої, вирішної перемоги вони програють політично. Ясна річ, що після розкладу російської могутности, нині, безсумнівного факту, німці стануть володарями цілого Сходу Европи, якщо не виросте для них новий суперник на Сході. Таким успішним суперником може бути тільки польська держава, коли вона буде сильна і в своїй політиці дійсно незалежна.

Одначе на те, щоб Польща була сильна і дійсно незалежна, треба таких умовин:

1) щоб мала бодай 30—40 міліонів населення;

Щоб мала відповідний простір, на якому скорий ріст населення швидко підносив би її могутність;

3) щоб відсоток поляків серед цього населення був такий значний, щоб польська держава не стала чимось у роді Австрії, але була польською національною державою;

4) вкінці, щоб мала кордони, які забезпечували б їй економічну та стратеґічну незалежність.

З Данціґом, що був би в німецьких руках, з німецькою армією, що сиділа б з одного боку на Шлеську і з другого на мазурських озерах, Польща була б на ласці Німеччини, залежна від неї навіть у своїх внутрішніх справах.

Звідси перша умовина: Польща мусить дістати назад цілу пруську займанщину з Данціґом та Горішнім Шлеськом і мати з німцями кордон тільки від Заходу. Для цього треба великої перемоги над німцями, бо інакше вони польської землі не відступлять і не погодяться на таку Польщу. Здається, що антантські союзники змагають до такої перемоги і що навіть Америка готова посвятити для неї багато.

ВЕЛИКА ЖУРБА ЗІ СХІДНІМ КОРДОНОМ.

Щоб бути назовні сильним, треба нам посунутись досить далеко на Схід, але для збереження внутрішньої сили не можна посуватись за далеко, бо затратимо польський характер держави. Під цим оглядом північний схід (Литва, Білорусь) для нас безпечніший від південного сходу (Україна). На мою думку для нас було б найліпше мати ґуберні: ковельську, виленську, гродненську, більшу частину минської та Волині, вкінці зі два повтіи Поділля (проскурівський та камянець-подільський). Але чи ріст української справи дозволить нам на таке краяння?..

Я хотів би знати, що Ви про те все думаете.

Сердечно Вас здоровлю
Роман Дмовський.

З польської преси.

Новий журнал „Проблеми Східної Европи".

Так зветься новий польський журнал, який — як місячник — почав виходити у Варшаві під редакцією В. Бончковського на місце закритого „Бюлетину Польско-Українскього". Про сам факт перетворення того часопису, який безумовно своєю появою перед 8-ми роками та всією публіцистичною діяльністю був рідким і цікавим явищем у польській пресі та знайшов собі місце в історії польської політичної думки, — з тижневика на місячник, замість на щоденник, — ми писали вже окремо, порівнюючи з таким характеристичним фактом, як перетворення тижневика „Русскій Голос" на щоденник. Сьогодні маємо в руках перше число нового місячника, під новою назвою.

Маємо там такий декляративний вступ Видавництва:

„**Ослаблення Росії і динамізм сучасної Німеччини найшлись у джерелах перемін, які йдуть у Східній Европі. Актуалізація української справи над Дніпром це либонь найважніший для Польщі наслідок тих перемін, викликуваних також протиросійською поставою Японії. Ясно, що стоїмо перед можливістю перемін дальших, які можуть сильним відгуком відбитись на міжнародній ситуації нашої держави й народу.**

У перспективі тих змін польська політична думка повинна з повним почуттям відповідальности обміркувати засадничі політичні елементи Східної Европи, проаналізувати зміни, які трапляються та спокуситись за сформулування польської далекосяжної і полудново-східної політики.

Тим цілям має служити місячник „Проблеми Східної Европи". Головною темою нашого місячника будуть проблеми Совітської Росії, басейну Чорного Моря, держав дунайської системи та східної політики т. зв. активістичних держав: Німеччини, Італії і ін. **Українська проблема буде займати головне місце в тематиці часопису** (підкресл. наше — Ред.).

Місячник буде репрезентувати політично-ідейні засновки відомі з „Бюлетину Польско-Українського", якого є континуатором, в вірою, що вони є слушним висловом польської далекосяжної державної рації, та розуміючи, що навіть в очах своїх політичних антагоністів (наш часопис) виконує функції „заступної екіпи", яка може дістати рацію істнування у непередбачених ними змінених політичних відносинах".

На зміст першого числа того часопису складаються такі статті:

Історична розвідка професора варшавського університету Степана Кучинського п. н. „Татари супроти Литви і Москви у другій половині XV. ст.", яка кінчається висновком, що перемога Москви на переломі XV. і XVI. ст. над Литвою і татарами (Великою та Кримською Ордою) з допомогою цих останніх — це та подія, яка не дозволила проковтнути Литву і татарський світ, але й закласти підвалини під „єдину — велику — неподільну" Росію.

Чергова стаття В. Бонковського п. н. „**Про східні проблеми Польщі**" — це „абв" політичного світогляду того автора і т. зв. прометейської концепції. У тій статті автор виказує ще раз знамените знання історії Росії та східних політичних відосин. Найцікавіша частина статті та, в якій автор наводить подрібно всі арґументи противників поділу Росії на національні держави, точка за точкою збиваючи їх. Автор доказує, що нинішня міжнародня ситуація поруч із внутрішньою ситуацією Совітів є винятково корисною для розбиття Совітів, як „неподільної" російської держави та що такий момент не швидко повториться, зате може швидко змінитись на некористь. Хиба тієї статті та, що автор зовсім промовчує річ дуже суттєву: навіть колиб польське міністерство закордонних справ на 100 відс. прийняло програму прометеїзму та всі арґументи автора „за" і „проти", то й тоді реалізація тієї програми неможлива без достосування до неї внутрішньої національної політики держави. Іншими словами — передумовою реальности того пляну є інший підхід до українства як такого та іншої

ЕВГЕН ДЕСЛАВ

Монте Карльо.

„Міліонери, дипльомати, світові чемпіони вустрічають Новий Рік у Монте Карльо". — Великі афіші з таким змістом побачите всюди на Рівієрі. Я не належу ні до одної з цих категорій, але запрошений французькою артисткою, зіркою екрана зустрічаю Новий Рік також у Монте Карльо на гарному яхті, що стоїть в Монаському порті і з якої видно — праворуч — монаську палату, океанографічний музей, єдиний на світі у своєму жанрі та ліворуч — славне монте карльське касіно. Ззаду — кондамін, будинки, віядукти, екзотичний парк рослин, усіх фантастичних форм, привезених сюди з Мехсику, Африки, Австралії та островів Тихого Океану.

Все це разом — складається на маленьку, незалежну, монаську державу, яка живе лише туристами та прибутками з касіна; ці прибутки щороку зменшуються. Часи коли сюди приїздили дійсно міліонери та програвали тут всі свої гроші давно минули. Сьогоднішні туристи лише заглядають до залі касіна, де ведеться гра в рулетку, баккара, „залізничку" і поставивши два-три рази і програвши сто франків, воліють вийти на свіже повітря та ясне сонце.

Напроти касіна через площу славне — вона має вже своє місце у світовій літературі та кілька зірок у різних Бедекерах (одна зірка визначає, що варто подивитися!) — „Кафе де Парі". Біля нього поволі ходить горбатий чоловік, пристійно одягнутий. Іноді він продає часописи, іноді квіти, іноді поштові картки. Є повірря, що той хто доторкнеться до горбу, перед тим, як буде грати, обовязково виграє. Цей горбатий є урядовцем монаського принца, свого роду артист - фіґурант.

В „Кафе де Парі" можна платити не грішми, а гральними жетонами касіна, які тут в обігу таксамо як і франки. Все тут дешевше ніж у Франції. Населення Монака не знає ніяких податків і не оплачує армії.

Перед довгим будинком касіна величезний парк засаджений квітами. Леґенда каже, що той, хто програє все, стріляється у цьому парку і зі скелі поетично паде просто до моря. Це дуже романтично, але впасти тут можна лише на залізничі рейки. До моря дістатись віяк неможливо.

Гарною будівлею є місцева Опера, що має світову славу і спопуляризована кількома фільмами. Балет цієї Опери під назвою „Монтекарлівський" тепер робить турне по Америці. Між артистами та артистками є кілька імен, що кінчаються на енко. Бродячи старими вулицями — бачу московський ресторан - крамницю. Дивлюсь на карту страв. Український борщ — 2 франки, київський борщ — 2 франки 50 сантімів. Заінтриґований входжу, хочу довідатись про ріжницю. Господар місцевий мешканець у мішаній франко-італійській мові пояснює, що київський борщ це той самий український, але зі шматочками місцевої ковбаси, що називається — „шіполята". Гордий що знаю про ґастрономічну ріжницю, купую цукорки зі значком „Риґа" і виходжу.

На вулиці зупиняється авто з паризьким числом і двома жінками в гумових чоботях, футряних свитках та хустинках на голові гаптованих по українськи. Це нова остання паризька мода. Вчора читав я в тижневику „Вуаль", що наймоднішими кольорами з початком 1939 року будуть блакитний зі золотим. Не здивуюсь коли влітку 1939 року парижанки будуть носити плахти і намиста.

Йду далі — крамниця з книжками і часописами. Якесь нове видання портрету Вагнера, який, як відомо, дуже подібний до Шевченка. А ось і останнє число — вже вчорашнє — париського тижневика „Матч" виставлене саме на сторінці де надруковані... фотографії „Карпатської Січі". Молоді завзяті обличчя, знимка п. Клемпуша, який надзвичайно подібний до альбанського короля. знимки географічні мапи...

І все це бачиш у Монте Карльо!

відхід до української проблеми, як внутрішньої проблеми Польщі.

Економічною статтею є стаття І. Липовецького „Чорноморсько-азовські порти УССР", культурно-історичною стаття Стефана Курилла (псевдонім відомого польського письменника і поета) п. н. „Пантелеймон Куліш супроти поляків". Ця остання тільки наприкінці навязує до актуальних польсько-українських справ, зате в цілости найбільш актуальним відносинам присвячена стаття б. воєводи Пйотра Дуніна-Борковського „Панікуючі та спаніковані".

Ця остання стаття для нас найцікавіша. Вона дає нарис нинішніх настроїв у польському та українському громадянстві і пояснює їх джерела та зовнішні прояви. Основна теза автора та, що польське громадянство зареагувало неслушно і неправильно на українські маніфестації з приводу Карпатської України — панікою та домаганням протиукраїнських репресій і що зрештою ті настрої, ширені деякими польськими діячами та групами, не є виразником настроїв і поглядів всього польського населення. Тут автор переходить подрібно всі польські суспільно-політичні групи у Галичині і подає їх характеристику. Страшенне гостро атакує Ст. Грабського і його приятелів, яких називає „розгістеризованими старцями". Кінчається та надзвичайно цікава і позитивна стаття таким висновком:

„...Польща має у своїх руках ключ до української справи, що його з природи річи сусіди хотілиб їй вирвати, що — на жаль — їм частинно вдається. Брак активної розумної польської політичної думки в українській справі, зовнішні умовини, які утруднюють розвиток такої думки серед широких верств громадянства, роблять те, що пустку виповнюють кирринники, які бажають продовжувати у XX. ст. щось у роді політики Єремія Вишневецького з XVII. ст. Якщо кирринники можуть — як уже показалося — вести таку шкідливу для держави акцію, яка довела до поразок навіть на ширшому терені, ніж терен льокальний, то це невибачний промах нашої політичної думки, яка не займається у конструктивному сенсі українською справою".

Статтею Ст. Цехомського на мистецьку тему „Українізм у польському малярстві" закінчується низка статтей у журналі. Хроніка, „З теренів СССР" та рецензіями виповнена решта числа.

Журнал має 76 стор. друку, виданий дуже дбайливо і робить гарне естетичне враження. Цілість змісту дуже поважна, глибока у політичному підході до заторкнених тем. Кожний автор — це очевидний фаховець даної справи і це робить найкраще враження. Найбільш — на нашу думку — грішить журнал повною відсутністю хроніки українського життя у Польщі та на інших етнографічних землях. Маємо враження, що коли навіть свідомо Редакція хоче „відривати" журнал від гостро-актуальних справ, надаючи йому характер журналу теоретично-ідеольогічного та своєрідної кузні політичної думки, то й тоді можнаб таку хроніку завести: але треба би її вести не спорадично і тільки щодо деяких (приємних) справ, лише систематично та повно. Моглаб теж Редакція подумати, чи не завести взагалі хроніки всього Сходу Европи, якому журнал присвячений: це булоб ще цікавіше і тоді можнаб обмежити той відділ до публіцистично-оброблюваних місячних оглядів найважніших подій у політичному та культурно-господарському житті дотичних держав чи народів.

Українська культурна сторінка „Праґер Прессе".

Париж, 12. січня 1939.

З приводу припинення „Праґер Прессе", одної з найкращих змістом і формою ґазет, появився в „Ділі", так мовити, некрольоґ, підписаний „М. Г." — Максимом Гехтером. Автор справедливо підкреслює, що ніодна чужа ґазета в світі ніколи не присвятила стільки місця українській культурі, як б. орґан през. Бенеша. Займаючись від років міжнародним становищем української справи, можу тільки підтвердити думку автора статті. Підписаний був 15 років свідком того, як український культурний відділ „Праґер Прессе" був єдиним джерелом для щоденного слідкування за українською справою французьких славістів, учених і публіцистів, та тих політичних діячів, що цікавляться українською справою і знають німецьку мову. На цю тему можна було б ширше писати, але читач зрозуміє, що час для цього ще не прийшов. Проте вважаю себе в праві подати один характерний під цим оглядом факт. Покійний проф. Люї Айзенман, особистий приятель Бенеша, читав кожну українознавчу статтю празького орґану і в його бібліотеці є майже повна збірка вирізків „Праґер Прессе" про українську культуру. Не раз небіжчик питав мене про українську працю, про яку довідувався з празької ґазети.

Чому саме французькі вчені та політики ставилися з довірям до українського відділу „Праґер Прессе"? Поперше це був орґан союзної держави; більше того, орґан людини, що належала до так званої „французької Европи", так, як розуміли цей вираз у 18. віці, а подруге річевість, повага, правдивість інформацій про українські культурні явища не могли не заімпонувати вченим, що справедливо мають відразу до ріжних пропаґандних тріків, яких, як усім відомо, у нашій пресі немало, що випливають з фальшивого розуміння патріотичної пропаґанди.

Автор некрольоґу про „Праґер Прессе" скромно додає, що українознавча частина празького орґану завдячує багато „щасливому збігові обставин". Цей „збіг обставин" не є таємницею для тих, що читали точно згадану ґазету. Він просто пояснюється тим, що українознавчий відділ після наш заслужений і талановитий журналіст М. Гехтер і редакція „Діла" справедливо підкреслила цей факт.

Велика подяка належиться п. Гехтерові за його, так мовити, апостольську працю поміж чужинцями читачами авторитетного чеського орґану від усіх українців, а найбільше від тих, що працюють на тяжкій і невдячній ниві інформації серед чужинців. Останні краще, ніж інші, розуміють вагу праці М. Гехтера і знають, чого вимагає така праця.

М. Гехтер має за собою неабиякі сторінки в історії української журналістики. він, дасть Бог, ще не раз приноситиме своїм читачам талановиті статті, але думаємо, що в біляксі його діяльности перше місце займатиме його 15-літнє співробітництво в ґазеті Масарика та Бенеша, найкращій без сумніву ґазеті, що існувала в добі, сьогодні вже історичній, від Версалю до Мінхена.

Ілько Борщак.

Німецький часопис про інцидент під Мукачевом.

Чужа преса живо коментує пограничний інцидент коло Мукачева. Німецький часопис „Грenцботе" містить передовицю під наголовком „Ще про Мукачів". У статті пишеться: „Нема сумніву, що зачали і в цьому випадку пани терористи. Противні інформації з мадярських джерел спекулюють на тому, що загал не є добре поінформований про відносини на границях Карпатської України. Вже з тактичних та стратеґічних міркувань була б околиця Мукачева найменше відповідним місцем для якоїсь ініціятиви з українського боку. Зрештою не можна забувати, що подія коло Росвигова є лиш дальшою ланкою ланцюга мадярських нападів. З огляду на цей стан справи смішно, що мадярські „свобідні боевики" нарobили стільки крику в будапештенському радіо тому, що цим разом дістали порядно по пальцях. Можливо, що погранична сторожа, спровокована постійними насильствами та нападами, виступила тим разом гостріше, ніж у тому випадку цього було треба. Та з другого боку здається, що ця енерґійніша поведінка більше „промовила до серця" панам терористам та що це є власне найвідповіднішим засобом, щоб охолодити горячі голови панів терористів. Показується, що це є належний спосіб для остаточної нормалізації граничних відносин. Він веде краще до мети, ніж усякі мирові псальми, що їх виспівували деякі політики звичайно безпосередньо після того роду пограничних інцидентів.

Україніка.

ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА.

Відомий паризький політичний тижневик „Лероп Нувель" у числі з 17. грудня 1938. р. приніс велику статтю Моріса Перно п. н. „Українці в Польщі". Автор статті досить добре ознайомлений з нашою історією, головно останньої доби, але коли йде про нюанси партій та організацій, часто виписує нісенітниці, нпр. коли пише, що УНДО має „тайну військову секцію і дістає гроші з Берліна".

Найбільше поширений паризький щоденник „Парі Суар" поміщує у числі з 9. січня новий великий репортаж з Хусту від власного кореспондента Сен-Жана. Стаття з гарною знимкою ринку в Хусті ставиться з деяким недовірям до починів українського нового уряду, пробуючи з одного боку підкреслити нужду маленької країни, з другого вплив Німеччини. Проте дає інформації для нас корисні.

„Матен" помістив 10. січня велику статтю власного кореспондента, що переїхав з Хусту до Львова, зі знимкою загального виду Львова. Стаття присвячена положенню українців у Польщі.

Щоденник Ніцци п. з. „Леклерер де Ніс" приніс статтю з 8-го ц. м. Шарля Пешена, колишнього міністра, який насвітлює справу Східньої Галичини прихильно до Польщі. Статтю попереджують загальні інформації про Україну.

БЕЛЬҐІЙСЬКА ПРЕСА.

„Летоаль Бельж" з 12. січня поміщує статтю п. з. „У Римі гадають, що можливість німецької інтервенції в Україні не належить до найближчої журби Німеччини".

„Ля Лібр Бельжік" з 14. ц. м. містить статтю про ролю України у плянах Німеччини у звязку з розмовами анґльо-італійськими в Римі.

„Ля Метрополь" у числах з 13. і 14. січня містить передову статтю А. Віссона п. з. „Український рух до великої [illegible], основану на дебрих джерелах і другу актуальну „Справа Великої України".

НІМЕЦЬКА ПРЕСА.

Під наголовком „Українська справа в польськім насвітленні" „Фелькішер Беобахтер" з 13. ц. м. приносить обширну телеграму від власного кореспондента з Варшави, в якій подано зміст промови посла Целевича в буджетовій комісії польського сойму.

„Ревальше Цайтунґ" з 2. І. містить за естонським офіціозним часописом міжнародній новорічний огляд, в якому окремо підкреслює сучасне становище й величезну ролю Німеччини в центральній та східній Европі. У звязку з цим обговорено тут здогадні пляни Гітлера в українській справі.

В „Дайтше Рундшав" (Бромберґ) з 13. І. читаємо цілу низку вісток про справи Карпатської України („Чи карпато-українська справа костеніє?" „Карпато-українська справа й німецько-польські відносини" і т. д.), що їх зреаґовано на основі ріжних міркувань польської преси. Від себе редакція не займає [illegible] цих міркувань ніякого становища.

ХОРВАТСЬКА ПРЕСА.

„Обзор" з 13. січня подає телеграму ПАТ-а з відповідю польського премієра ген. Складковського на промову посла В. Целевича (в „Обзорі" наслідком друкарської помилки: Мелевича), в якій підкреслено слова Складковського, що Польща зовсім не думає винароднювати українців.

„Грватска Стража" з 13. І. приносить точний зміст інтерву премієра Карпатської України о. д-ра Волошина з кореспондентом паризького „Матен"-у, а в числі з 15. І. подає офіціяльне спростування карпато-українського уряду (за посередництвом Німецького Інформаційного Бюра) неточностей, на які дозволив собі кореспондент льондонського „Таймсу" в інтерву з премієром о. д-ром Волошином.

РУМУНСЬКА ПРЕСА.

„Порунка Времії" з 20. XII. м. р. приносить велику статтю д-ра О. Поповича про українську проблему в її культурному, господарському та політичному аспекті.

Закарлючки.

Не дивуйтесь, коли побачите дружбу розумного з дурнем; їх єднає спільна недостача — характеру.

•

Одну третину життя тратимо, щоб чогось навчитись; другу, щоб чогось навчити інших; у третій заздримо дурням задоволеним власною глупотою.

•

Є в нас багато скромних людей, які впевняють, що займають своє становище тільки тому, що не бачать кращих кандидатів на нього.

•

Деяким авторам слова пхаються на папір у такому натовпі, що на думки нема вже там місця.

•

Неодин мусить аж змінити свої переконання, щоб звернути на себе увагу, що взагалі має якісь переконання.

•

У літературі праця необхідна для неталановитих на те, щоб доказати, що праця без таланту нічого не докаже.

•

Наркотики розбуджують уяву тільки тих, що мають її і без них.

•

Біда, коли дівчат, яких шануємо, не можемо назвати симпатичними, а симпатичних не можемо шанувати.

•

Хто не вміє оцінити жінки на підставі її зверхніх прикмет, той не зможе оцінити її теж на підставі внутрішніх.

•

Наріл, який має більше політиків, ніж купців — найде завсіди досить політиків, що будуть ним торгувати.

•

Сплітки — найдешевша товариська розмова на кошт неприсутніх.

•

Всі погляди про кохання розсіває „кохання від першого погляду".

М. Рудницький.

Здоровий прояв.

III. виказ жертв на коляду.

Крім постійних місячних датків зложили дальше самочинно **з нагоди Різдва Христового на коляду Рідній Школі (в золотих)** отсі Вп.: Повітовий Союз Кооператив — Сокаль 100, Повітовий Союз Кооператив — Калуш 100, Фабрика „Бібльос" 100, Кружок Р. Ш. — Городок 100, Кружок Р. Ш., Сокіл і читальня „Просвіти" — Словіта 25, о. Андрій Пшепюрський — Старява 24.50, Теодор Юрків — Милятичі 25, Повітовий Союз Кооператив — Ярослав 20, службовики Сільського Господаря 24, читальня „Просвіти" — Бобрівка 23.34, Омелян Фільц — Лодзь 15, читальня „Просвіти" — Дорошів Великий 10, д-р Тит Бурачинський 10, дир. Степан Кузик 10, Н. Н. на руки голови Р. Ш. 10, церква — Зіболки 10, Т-во „Орли" — Суховоля 10, Віра Трусевич 10, о. мітрат Олекса Базюк 5, Дарія й Олекса Шепаровичі (замість святочних побажань) 5, Дарія й Олекса Шепаровичі (з нагоди уродин доньки Орисі-Уляни) 10, Бих Марія — Берездівці 5, радн. Антін Костишин 5, проф. Гнат Павлюх 5, Мануїл Павлюк 5, о. Михайло Ліщинський Бруховичі 5, каплиця СС. Студиток — Бруховичі 6. (Продовження буде).

„Кремянецька кадра".

Варшава, 12. січня.

Академічні польські стежі, що — як „Діло" інформувало — гостювали на Гуцульщині з наказу Леґії Академічної, вже повернулись до Варшави. Учасники провели — як говорять — дуже весело час серед гір. Успіхами політичного характеру не хваляться, бо, як оповідають, такі успіхи годі тепер на Гуцульщині осягнути.

•

Довідуємося, що цими днями виїхала на **Кремянеччину** 25-особова ґрупа варшавських скавтів — слухачів Головної Торгов. Школи і Гол. Школи Сільського Господарства. Перед виїздом ціла ґрупа перейшла відповідний курс. Практичною стороною тої „прогульки" занялося Т-во Розвою Східніх Земель. Учасники „Кремянецької кадри" виступатимуть по прикордонних селах Кремянеччини з рефератами і пропаґандивними фільмами.

•

Відомий варшавський тижневик **„Орка на уґорже"**, видаваний незалежною ґрупою польських молодих демократів, підпав у січні другий раз безоглядній конфіскаті за поміркозані інформаційно-енунціятивні статті в українській справі.

У Варшаві кружляють чутки, що з тих самих причин „Орка на уґорже" мусітиме небаром перестати виходити. Інкриміновані статті походили від польських авторів. **Гром.**

Що писало „Діло" 50 років тому.

Четвер, 17 січня 1889.

ПРАЦЯ КРАЮ.

В огляді праці за минулий рік читаємо:

„Наша провінція трималася в минулому році меж цими добре. Тернопіль не втратив заслуженої назви осередку життя руського Поділля та відкрив заходами д-ра Лучаківського й інших патріотів фондацію ім. Константина Острожського. Коломия заснувала „Спілку промислову", і „Крамницю гуцульську". Перемишль зорґанізував „Інститут св. о. Николая", Бережани скликали провінціональне віче, Стрий, Дрогобич, Броди, Станиславів, Золочів, Коломия, Тернопіль та Бережани утримували бурси для бідної молоді; щирецькі патріоти вкінці заснували першу філію Руського Товариства Педагогічного. Духовий рух був усюди досить значний, все підносилось своїми силами, своїми лептами, при чому поступ лежав головно в тому, що патріотична діяльність сконцентрувалась коло головніших провінціональних міст (із огляду на Львів".

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЖИДІВ.

„Віденська „Аліянс Ізраеліт" дістала з Росії вістки, що там „переслідування" жидів не припиняються. З Москви вигнали всіх чужих жидів, міністр внутрішніх справ заборонив давати театральні вистави в жидівському жарґоні, жидів-рекрутів не пускають до морської служби і до надграничних стрільців і т. д.".

„ВЕЛИКИЙ ПЕРЕПОЛОХ

запанував цими днями у Львові між нижчими верствами населення, особливо між жидами, бо хтось розпустив вістку, буцімто вбийник жінок, про якого так багато пишуть в Англії та Франції і на голову якого наложили премію 20.000 фунтів штерлінґів, прибув до Львова".

ГІЛЬТОН КЛІВЕР 3

Через неґатив.

Якщо ми маємо світлину з вирізкою цілої особи, то ми самі можемо оголосити цю світлину з білою плямою в ґазеті і візвати дотичну особу, що там мала стояти, щоб звилася у нас і відобрала премію. Якщо та особа пригадає собі своє тодішнє окруження, то прийде.

— Гадаєш, що прийде напевно?

— Так, коли премія буде досить висока. Премію заплатиш ти.

— Ну, це вже принаймеише якась ідея. — відказав Рой задумчиво.

— Тільки всього? І то „принаймеше"? Це ґеніяльна ідея, кажу тобі, якої авторством може похвалитися нижчепідписаний.

Того самого пообідая дівчина (зветься Іриса Молінівна) — віджаючи прощала свого товариша та опікуна — (на імя йому Джофер Вейз).

— То добре сталося, що ми врешті стрінулися і обговорили спільну справу. Думаєте, що ніхто не підглянув нас разом?

— Не уявляю собі зовсім, щоб хтось міг нас разом бачити — відказав молодий чоловік увічливо. — А той, що нас бачив, не мусів помітити мене.

— Та нас могли бачити, хоч ми цього не помітили. Мені нераз доводилося чути, як хтось мене бачив там а там, але він сам находився так далеко, що не міг стягнути моєї уваги на себе. Ох, як я не терплю тої вічної хованки! Коли нас обоє дійсно хтось бачив і не розголоситься, то додасть оливи до вогню.

— Ого, це мені і не в голові, — відказав чоловік. — Таку відповідь дають залюбки чоловіки байдужі своїм жінкам, які бояться. Або я дурний чим журитися?

З прощальним усміхом переступила Іриса рогачку і всіла до поїзду вертаючись назад до свого одноманітного життя на селі.

А наш Рой бідака перецілджував цілий тиждень вулиці Льондону, наче крізь решето. Найперше перешукав старанно цілу околицю біля пожарища сподіваючися, що Іриса буде цікава побачити руїну, але надаремне. І він розширив свої розшуки на ширші терени.

Він її не найшов.

Нераз приходили йому до голови дивні думки і якийсь голос говорив до нього з глибини його душі: — Невжеж це все таке для тебе важне? Тиж повинен був користати, коли до того був час. Її ніколи вже не побачиш! Найгірше вже минуло, бо й чуття твоє притупилося. Мине ще тиждень, то вже цілком про неї забудеш, а ще за пару днів будеш здоров!

Шож, коли він не бажав собі такого кінця! Коли такі сумні думки находили на нього, він ставав **меляхолійний, висиджував** по місцях, де грала музика сентиментальні серенади, або блукав **задумчиво** коло Серпентини, **а** час до часу задавав Артюрові питання: Чи ти вже оголосив цю світлину в часописах? Артюр відповідав, що так, а на дальший запит, чи хтось зголосився, відповідав нетерпляче: „Я більше не можу зробити як телефонова бляшка. Не в моїй силі лежить присилувати читачів до відповіді на моє оголошення."

Тимчасом опікун уже бачив світлину і пересвідчився, що його самого там не було. По короткій хвилині страху на думку, що може вони обоє там знаходяться і яка вийшла б а того халепа, відсапнув. Але з Ірисою він не порозумівся, бо її тут не було і не мав причини її непокоїти.

Аж тут нараз телефонує Артюр до Роя!

— Приходи скоренько, голубчику, до контори!

— Ти думаєш... У тій справі?

— Більше не можу сказати! Я не самий!

Уявіть собі тепер Роя! У нього не було часу шукати за капелюхом. Вискочив на вулицю як божевільний. Здалека надїздила таксівка і він піднісши руку дає їй знак, що хоче всідати. Занята таксівка мало його не переїхала, бо треба знати, з якою нахабністю дивляться шофери на людей, коли вже мають пасажира. Розлючений Рой підносив рамена рук на всі боки. Якийсь послугач, що вистоював на перехресті і цікаво слідив за рухами Роя, метнувся в одну сторону і якби з рукава витряс... спровадив однокінку, до якої Рой скочив стрілою і то так нерозсудливо, що мало не вилетів крізь неї другим боком. Подавши ціль їзди він безупинно підскакував на сидженню і наглив візника до скоршої їзди, доки не опинився перед конторою. Тут одною рукою сіпнув за дверцята і другою викинув візникові заплату за їзду на хідник і скочивши до ліфту, поїхав нагору помагаючи хлопцеві тягнути за лину.

Артюр чув його прихід. Він знав, що Рой не дасть на себе ждати, і не стане заповідати свого приходу, але вскочить дверима прямого входу.

— Вже є ця дівчина, що каже, що то її постать бракує на світлині. Але я закликав тебе, щоб ти дав мені той вирізок, бо я не можу її інакше переконати, що вона помиляється. Бо вона має посвідку поданої в часописі фірми, що прийшла за премією, та мені здається, що це не та сама дівчина.

Рой остовпів. Аж по добрій хвилині заговорив. „Ой, біда ж моя з тою вирізкою. Адже ти самий її у мене забрав!"

— Так, так, я мав її у себе спочатку, але тепер її у мене вже нема, бо я пригадую собі, що ти ходив тут майже щодня і брав цю вирізку до оглядання. Таксамо вчора по обіді ти її добрав і не приніс назад.

(Далі буде).

З природи і життя.

КОРОЛІ ЧУДОТВОРЦЯМИ.

Середні віки це були часи, коли панували всякі дивні звичаї та вірування у ріжні таємні сили. Тодішні люди залюбки займалися ріжними фантастичними науками як напр. альхемією, астрольогією, магією та ін., в яких на першім місці стояла не обсервація явищ, а уява, що розраховувала на сліпу віру. Цим впливам підлягала також тодішня лікарська штука. Одним із таких типово середневічних вірувань була загально поширена віра у те, що королі мають з неба дар доторком своєї руки уздоровлювати недужих на деякі хвороби.

В Англії і Франції.

Головною недугою, що її мав силу вилікувати доторк королівської руки була т. зв. скрофульоза. Тепер під цією назвою знаємо недугу шкіри і лімфатичних заліз, переважно на тілі; вони розмякають, ропіють і ропа перебиває собі шлях через шкіру і довго випливає шкірними отворами назверх. Одначе чи тоді під назвою скрофульози розуміли ту саму недугу, того ми не знаємо. У Франції мав дар лікувати ту недугу король Людвик VI. (1108—1137), якого батько Филип I. втратив ту чудесну силу, оженившись невідповідно з негідною особою.

В Англії король Генрих II. († 1189. р.) лікував своїм доторком не тільки скрофульозу, але також чуму. Легенда каже, що першим королем, що вмів доторком руки оздоровляти недужих був Кльодвіг I. († 511), одначе історія передає, що щойно Роберт Побожний, син Гугона Капета († 996. р.) почав лікувати недужих своєю надприродною силою.

У тій історії найцікавіше те, що і тодішні лікарі вірили довгий час у надприродні лікувальні сили королів і приводили своїх пацієнтів, які самі не могли вилікувати, до короля, щоб своєю надземною силою їх вилічив.

Церемонія оздоровлення.

Церемонія оздоровлення відбувалася спочатку з великою врочистістю тільки підчас намащування і посвячування королів, пізніше підчас великих релігійних свят, а ще пізніше підчас кожної нагоди. Дотикали недужих у Франції спочатку тільки в одній місцевости у манастирі Корбені коло Раймс, бо там був похований св. Маркульф, якому приписували за життя цілющу міць у лікуванні хворих на скрофульозу. Після коронації в Раймс королі відбували прощу до Корбені, молилися до св. Маркульфа, а потім дотикали недужих. Згодом ту церемонію перенесли до церкви, чи навіть до королівської палати. Бувало, що така церемонія відбувалася часто і тоді, коли французький король був поза границями Франції, напр. Карло VII. доторкав скрофулічних у Генуї, а Франц I. у Больонії, навіть підчас свого увязнення (1515. р.) в Еспанії.

Король і недужий.

Лікування недужих на скрофульозу, під якою здається у середніх віках розуміли терпіння з затяжним витеком ропи, відбувалося так: Король вислухавши Служби Божої йшов з цілим двором на місце, де скрофулічні навколішки із схрещеними руками чекали на нього терпеливо. Хворих передтим оглядали лікарі. Король зближався до кожного хворого і доторкав його голову, яку підтримував лікар, що стояв за хворим. Рівночасно король вимовляв слова: „Король тебе дотикає, Бог тебе оздоровить". Згодом ту формулу зробили правдоподібнішою, змінивши слова на: „Король тебе дотикає, а Бог нехай тебе оздоровить". Відтак королівський скарбник давав кожному хворому, що прибув з далеких сторін невеликий грошевий даток. На церемонію прибували до Франції не тільки французи, але і чужинці, головно еспанці, що діставали більші грошеві підмоги.

Французькі та анґлійські королі лікували переважно скрофульозу, зате інші королі славились лікуванням інших недуг, як напр. угорські лікували жовтяницю, норвеський воло, еспанський божевілля. Число скрофулічних, що їх дотикав щорічно французький король, було дуже велике. Звичайно доходило воно до тисячі і більше осіб при одній такій оказії, напр. Людвик XVI., що згинув пізніше на ґільотині доторкнув підчас своєї коронації 2400 хворих на скрофульозу.

Джерело чудесної сили.

Церемонія лікування дотиком руки короля збереглася до 19. стол. Останнім королем Франції, що лікував доторком руки був Карло X., що на другий день після коронації (1824. р.) діткнув 121 скрофулічних хворих, кажучи при тім: „Король тебе діткнув, Бог нехай тебе вилікує", одначе тоді вже довіря до тієї королівської сили значно зменшилося.

Щодо походження тої дивної віри у силу лікування недужих доторком королівської руки, то має вона походити від Бога. Легенда каже, що Бог послав олійки, якими намащували французьких королів з неба підчас коронації Кльодвіга. Англійські королі користали при лікуванні з талісману, званого медалем св. Янгола.

Француз ді Льоренс (1599. р.) пише, що висліди такого доторку королівської руки були незвичайні, бо він сам бачив кілька недужих, що відразу почули себе ліпше, — в інших поправа появилася по кількох днях. На 1.000 діткнених королем 500 мало стати цілком здоровими. Одначе пізніші дослідники тієї справи вважають Льоренса за дуже легковірну людину, кажучи, що у ті часи взагалі люди вірили в найбільш неправдоподібні речі, як впливи звізд і небесних явищ і тіл. Всеж фактом є, що сильна віра у надприродну міць дотику королівської руки тривала аж 13 віків, не лиш серед простолюддя, але і серед лікарів.

ЛОСІ У БІЛОВЕЖІ.

До найвеличавіших представників оленячої родини належать лосі. Ці величаві звірята доходять до величини коня і славляться великими розложистими рогами. Лосі живуть здебільша у багнистих околицях (у нас на Поліссі); вони дуже зручно і легко проховзуються по хиткій багнистій землі, шукаючи доброї трави до паші і втікаючи перед мисливцями, для яких лось — величава добича.

Мисливі та годівельники звірят знають, що лосі, хоча такі великі і сильно збудовані дуже трудно переносять зміну клімату, де народилися та зросли, та зміну поживи. Тому всякі штучні проби переселення лосів на нові житла кінчилися звичайно невдачою, бо вони легко гинули здебільша від ґалапасів.

У великій біловежській пущі ще кільканадцять років перед війною було багато лосів, одначе вони витікали звідтам, виперті іншою звіриною, що розмножилася у пущі. Тепер головною їх оселею є поліські багна. Тепер лосі вернулися знов до своєї відвічної оселі — біловежської пущі, правда не самі, але привезені туди людьми. 9 штук лосів живе тепер у призначених для них теренах біловежської пущі. Їх подарував туди у 1937 р. власник майже цілих поліських багон кн. Карло Радзівіл. При транспорті згинуло 6 лошат - лосів, хоча везли їх з Полісся дуже обережно та дбайливо. Всеж 9 лосів, що тепер проживають у Біловежі, почувають себе добре і ростуть скоро. На терені лосів є мале багно, що є для них наймилішим місцем заповідника. На теренах лісів росте також багато корчів та зілля, що є їх поживою.

В той спосіб біловежська пуща збагатилася новими величавими мешканцями, що подібно як їх сусіди з пущі — зубри, поза нею вже вимирають.

Комарі під бігуном.

З описів подорожників і туристів знаємо, що одною з найприкріших сторін природи у гарячих краях є велика маса дуже злобних і кусливих комарів - москітів. Їм навіть завдячують гарячі околиці нашої землі великі огнища малярії, бо саме комарі переносять заразні тої страшної недуги, що забирає коло 2 міліони жертв річно.

Одначе мало хто знає, що ті комарі-москіти є також правдивою язвою для мешканців далеких північних країв, що належать уже до підбігунового кола, як нпр. північна Норвегія, Ляпляндія, мурманське побережжя. Підчас дуже короткого літа комарі розвиваються там у несамовитій кількости і затроюють життя тамошнім мешканцям.

Недавно німецький зоольоґ Тінеман занявся цим цікавим питанням, як комарі можуть вдержатися при житті і так дуже розвиватися у таких несприятливих умовинах життя, які панують майже цілий рік у тих скованих ледом краях.

Згаданий дослідник виказав, що комарі розвиваються на півночі вчасною весною у калюжах та інших малих збірниках води, що вліті висихають. На весну-ж на півночі є багато заглибин з водою, що походять із топленого снігу. Вони вдержуються весною довго тому, що під ними є замерзла земля до глибини кільканадцять цм. Сонце нагріває такі малі калюжі води, так що вони стають пригожі для дозрівання комаревих личинок.

Коли комар виколеться з личинки і запліднеться, тоді мусить принайменше раз поссати крови, щоб міг знести яєчка. Тому згаданий дослідник зацікавився справою, як нечисленні люди і тварини у малонаселених північних країнах можуть виживити такі велитенські хмари комарів, бо не вистачає зовсім до цього число людей, реніферів та птахів, що замешкують згадані краї підбігунового кола. Дослідник каже, що крови постачає комаревим стадам велика маса малих гризунів — лемінґів та мишей, що появляються у деяких роках. В той спосіб користають комарі зі сприятливих кліматичних і біольогічних явищ північної природи. Накінець проф. Тінеман каже, що хто не бачив на власні очі тих великих мас комарів чи не почув на власній шкірі у краях підбігунового кола, той не потрафить собі подібної язви навіть уявити.

Серветка у шлунку.

Одним із лих, що даються у знаки лікарям є пацієнти, що пробують шантажувати лікарів, що їх лікували. Таке тло мала також подія, що трапилася недавно в Мінхені. До тамошнього шпиталю прийшов недужий, що нарікав на сильні болі в околиці шлунка. Лікарі виказали присутність якогось чужого тіла у шлунку і дали недужому велику давку ліку на блювоту. Це помогло, бо небавком через рот недужого вийшла... столова серветка, на превелике диво лікарів. Бували випадки, що люди проглинали вилки чи ложочки, але ніколи досі ще ніхто не проглинув нехотячи серветки. Недужий побачивши серветку попав у велику лють і почав обвинувачувати лікаря, що недавно зоперував йому сліпу кишку, мовляв, він забув йому в череві серветку. Тому він заскаржив лікаря-оператора перед суд, домагаючись відшкодування. Природно, що недужий не мав поняття про анатомію — програв, бо знавець легко виказав, що при операції „сліпої кишки" колиб навіть лікар забув серветку у череві, то вона ніяк не могла би дістатись до шлунка, а колиб навіть хірург забув її у самій кишці, тоді вона вийшла б натуральною дорогою, а не проти рухів кишок шлунком.

Так то суд не лише „хитрому" пацієнтові не признав рації, але присудив його на кару вязниці за спробу шантажу.

Сторінка без політики.

Дріжджі — харчем будучности.

Сьогодні вживаємо дріжджей у дуже скромних розмірах. Річна консумпція дріжджей дає приблизно пів кільограма на особу й ця консумція залежна зовсім від того, кілько ми зїдаємо білого (дріжджевого) печива. Тому теж коли кажемо про дріжджі як про засадничу поживу, то кожному воно буде здаватися дуже дивне й неоправдане. Та є багато даних, які оправдують такі передбачування.

Перш усього треба собі зясувати з того справу, що дріжджі творять незвичайно вартісну поживу. Майже половину їх сухої маси творить сухе білко — безсумніву найцінніший і найбільш бажаний складник нашої поживи. Крім того містять вони в собі цукор у формі ґлікоґену, 5—10% товщу та кілька відсотків мінеральних солей, головно фосфоранів. Вітаміновий зміст дріжджей такий великий і всесторонній, що їх часто стосують у деяких хоробах, що їх викликує недостача вітамін (головно вітаміни Б). Якщо до цього додамо, що орґанізм дуже легко присвоює собі дріжджі і що вони майже не мають нестравних частин, то легко можна зрозуміти на чому спирається їх вийнятково висока та просто всестороння харчева вартість. Друга велика прикмета дріжджей із вирішним значінням є вже в технічно продукційній і господарській ділянці.

Як відомо, чоловік мусить постійно споживати азотовий корм — білковину, що є умовою життя. Найменша білкова норма для зрілої людини дає к. 100 гр. денно. Найщедрішим джерелом білка є мясо й набіл, рослинні харчі грають у цім випадку куди меншу й посередню ролю. При теперішній густоті заселення та екстенсивній господарці азот головно у формі амонових солей постійно доставляємо ріллі, з якої він переходить до рослин. Рослини споживають домашні звірята і по довгій мандрівці, підчас якої велика кількість азоту затрачується, він доходить укінці до нас. Заки азотові навози переміняться в білковину поживи згаданим способом, минає кілька літ.

Отже новітні методи продукції дріжджей дають змогу скоротити той процес до кількох днів.

Вихідним сирівцем у продукції дріжджей було давніше багате у високовартні складники збіжжя. Підчас світової війни німці з причини недостачі збіжжя почали загально вживати як підживки у фабриках дріжджей — мелясу (відпадки у цукроварнях), яку доповнювали просто розчином штучних азотових і фосфорових навозів. Вислід зміни підживки був несподівано добрий і сьогодні ферментаційні казани у дріжджевих фабриках підсилюють майже у всіх краях азотом і фосфором так самісько, як і поля. Коли азот на полі переміняється в рослинний азот тільки частинно і то з великими втратами — у дріжджевому казані входить він майже в цілості у склад білка дріжджевих клітин і коли той процес на ріллі, на лані збіжжя триває кілька місяців і дає вкінці продукт доволі вбогий у білковину — у фабриці той процес триває 2—3 доби та у висліді дає поживу з незвичайно сконцентрованою кількістю білка.

По тих вияснениях ясно, чому в Німеччині в якій недостача білковини й товщів є дошкульніша ніж в інших державах так багато говорять про дріжджі та їх продукцію на велику міру.

Крім величезних інвестицій, що їх вимагають цього роду „фабрики білковини" зарисовуються ще інші трудноші, що їх важко розвязати. На продукцію величезних кількостей дріжджей, які згідно з плянами німецьких економістів мали стати високовартісною пашею для худоби, треба незвичайно багато потасових солей. Якщо прийняти, що ті потреби зможе заспокоїти розбудований промисл, який добуває азот із повітря, залишається друга проблема, ще важча: проблема цукрової підживки. Бо кількість цукру в мелясі, що її доставляють на ринок цукроварні, вистачає ледви на заспокоєння сьогоднішніх дуже скромних потреб дріжджевої продукції.

Тому теж в Німеччині та в багатьох інших державах почали шукати за дешевим і доступним джерелом цукру, який заступив би дріжджам мелясу. Шукали і знайшли: звичайна деревляна целюльоза і соломи є т. зв. багатоцукром зложеним із частинок гронового цукру, хоч він своїми прикметами сильно від нього ріжниться. При допомозі високої температури, тиснення водної пари при допомозі розтонченого сіркового квасу вдалося розложити деревляні відпадки й солому і з того продукту, відповідно прочищеного дістати розчин, який знаменито надається як підживка для дріжджей.

Переведення того процесу, відомого вже давно в наукових лябораторіях, у фосфоричних розмірах, було великим тріюмфом хемічної техніки. Завдяки тому вдалося використовувати не лише великі засоби дерева й соломи, але теж масу відпадків фабрик целюльози, які досі спливали до рік.

Таким чином вдалося розвязати сирівцеві трудноші масової продукції віджився дріжджей. 100 кг. сухої субстанції дерева та 2,5 кг. амоняку у формі азотових солей дають 20—25 кг. сухої дріжджевої субстанції, значить 11—14 кг. чистого білка. Відомий хемик Фінк обчислює, що 5 міліонів м³ відпадків німецьких фабрик целюльози може дати 200 тисяч тон прасованих дріжджей.

Жана Прюфера мусіли викреслити зі спису померлих.

Перед городським судом у Меці станув Жан Прюфер, що згідно з законом належав до покійників.

Рік тому Прюфер вийшов з дому і від того часу пропав без вістки. Всі пошуканки були даремні. Кілька тижнів після того з Мозелі, недалеко від того місця, де часто любив ходити Прюфер, добули тіло якогось невідомого мужчини. Пані Прюфер пізнала свого мужа. Влада видала дозвіл на похорон. Вдова одягнула жалобу і кілька місяців оплакувала мужа; вона часто ходила на цвинтар і прикрашувала могилу Прюфера квітами...

А восени зявився у неї мужчина, на вид якого вдова мало не зімліла. Її муж „воскрес".

Жан Прюфер вияснив, що він утратив память і не знає, де провів кілька місяців. Вістка про його пригоду оббігла у свому часі всі французькі газети. Це — той самий мужчина, що втратив память і якого знайшли в лісі Сен-Жермен. Випадково, зі світлини, його пізнав землемір, у якого Прюфер працював. Амнезія (втрата памяти) поступнево пройшла і живий труп вернувся до своєї хати.

Жінка, розуміється, пізнала мужа і радо його приняла. Але в записках цивільного стану коло імени Прюфера була замітка: „вмер". Щоби цю замітку анулювати й повернути живій людині право офіційно існувати, треба було рішення городського суду.

Довкола світу на вітрильнику.

Люї Берніко від дитинства мріяв про те, щоб відбути подорож довкола світа на вітрильнику. Свою мрію він здійснив щойно ... літ пізніше, коли осягнувши ступінь капітана далекого рейсу пішов на емеритуру.

— Тепер прийшов момент здійснити давню мрію — вирішив він.

В рідній Бретанії Берніко замовив невеличкий яхт, накресливши для його будови свій власний плян. „Анаіта" мала 12 метрів довжини; вітрила повинні були витримати найсильніші пориви вітру; невеличка каюта на чердаку мала служити захистом від непогоди.

Люї Берніко взяв зі собою на 3 місяці води до пиття, сухарів і припас консерв і 22-го серпня 1936 року вибрався в подорож довкола світа.

Бретонський моряк не говіркий і про перипетії тієї рідкої в наших часах мореплавби можна довідатися тільки з коротких записок у корабельному журналі.

6-го вересня в 3-ій годині ранку на виднокрузі появилися вогні Мадейри. Берніко хотів зразу оплисти остров не зупиняючись, але стерно не дуже його слухало і довелось зайти до порту Фуншаля. Після дводенної затримки з направленим стерном він пустився до Арґентини, куди приплив щойно 11-го грудня. Треба було 2 і пів місяця, щоб переплисти Атлантійський Океан. Часто доводилося боротися з бурунами. За ті 2 і пів місяця Берніко не бачив ні одного людського обличчя, не чув звуку людського голосу.

Щоб добитися до проливу Маґеллана „Анаіта" 24 дні плила збуреним океаном. Це була найбільш томлива частина подорожі. 8-го січня кораблик малощо не погиб. Бічні вітрила порвалися.

Три дні відпочинку в Пунта Аренас. Після того почалася плавба по Тихому Океані — дуже бурлива спочатку, потім дуже приємна в міру наближування до Нової Ґвінеї й тихоокеанського архіпелягу. 12-го липня Берніко закинув якір у заливі острова Пятниці, де свого часу знайшли захист бунтівники з „Буанті". Місцева влада була зачудована, що „Анаіті" вдалося добитися до острова: тут повних ... днів лютував бурун, в часі якого пропало багато дрібних суден.

На Кокосових островах 22-го серпня 1937 року Берніко відсвяткував роковини дня свого відпливу з Франції. Але треба було перенести ще чимало перешкод. Острови Згоди, Ріг Доброї Надії, Конґо. По 67-и днях плавби наслідок недостачі харчевих припасів Берніко мусів зупинитися на Азорських островах. Почався останній етап плавби. Ніччю 29-го травня 1938 року, він побачив на виднокрузі вогонь маяка. Це була Франція.

Товариство французьких мореплавців вирішило вшанувати відважного моряка. Це вшанування відбудеться 26-го січня в салі Плеєль. Треба додати, що за останніх 50 літ тільки двох людей відбуло одинцем подорож довкола світа пропливши пролив Маґеллана й оплинувши Ріг Доброї Надії: американець Слокум і Берніко. Але Слокум при другій спробі погиб десь недалеко від проливу Маґеллана.

Вбивство з милосердя.

Великий фабрикант готових одягів Леві Ґрінфельд в Америці вбив з милосердя свого единого сина, 17-літнього юнака, що недугував на епілепсію в дуже важкій формі і внаслідок того дуже терпів. Лікарі погодилися на те, що недуга невилічна, але рахували, що юнак може ще довго жити. Батьки не жаліли засобів, щоб полекшити терпіння сина, але в останньому часі всі ліки не могли втихомирити жахливих болів голови, на які недужий наріхав. Врешті батько рішив визволити сина від мук: він намочив вату у хльороформі і приклав її до лиця недужого підчас дуже важкого нападу. Недужий заснув, щоб уже більше не збудитися.

Прокуратор, до якого батько сам зголосився з обвинуваченням себе, заявив, що це — незвичайно делікатна справа". Він не уважав можливим внести на Ґрінфельда обвинувачення за намірене вбивство і передав справу на розгляд нюйорського „великого жюрі", компетентної судової інстанції, якої рішення в подібних випадках остаточні.

Алькоголь і тютюн спиняють умовий розвиток

Передвиборчі збори в Карпатській Україні.

В часі Різдвяних Свят відбулася ціла низка передвиборчих зборів у ріжних місцевостях Карпатської України. На цих усіх зборах українське громадянство спонтанно заявило, що стоїть за владою Карпатської України та що вимагає, щоб при виборах до сойму поставлено лиш одну листу Центральної Української Народньої Ради.

Важніші збори відбулися в таких містах та селах:

Збори делеґатів місцевих Українських Рад у Севлюші. Участь: 1230 делеґатів. В заступстві премієра Карпатської України о. д-ра Волошина промовив начальник міністерства шкільництва А. Штефан, який відчитав письмо голови уряду. У цьому письмі між іншим сказано: „Учімся з історії, не дозволім ворогам, щоб могли нас розбити й ослабити. Я прошу вас, щоб ви з довірям приходили до вашої влади. Скажіть нам, що вас болить, що мають для вас зробити уряди і влада піде охоче всім справедливим бажанням назустріч. Особливо тут, недалеко від границь, маєте бути свідомі своєї свободи. Будьте свідомі, що ви вже не ті погорджувані, понижені раби, якими вас уважали давні пани, але господарі у власній хаті, у своїй державі — Карпатській Україні.

В головнім місті Гуцульщини, Рахові, відбулися 9. ц. м. великі маніфестаційні збори. У цьому святі взяло участь населення усіх сіл рахівської округи: не було такого села, яке не вислало б кількасот своїх громадян на збори до Рахова. Усіх приявних було 6.000. Збори знову доказали, що наш український нарід здібний до самостійного життя. Всі промовці висловлювали думки громадянства, яке осуджує посторонні встрявання чужих народів у внутрішні справи. Один з бесідників сказав: „Ми є найменшою частиною нашої федеративної республики, але можемо сміло сказати, що ми є найбільш сконсолідованою частиною федерації чехів, словаків та українців. Наше громадянство вірить нашій народній владі й буде її підтримувати всіма силами. Населення Гуцульщини вже тепер переконалося, що наша влада дійсно дбає про добро народу, бо в такому короткому часі дістала Гуцульщина дві середні школи, в Рахові та у Великім Бичкові".

Збори вислали привітні телеграми премієрові о. д-рові Волошинові та міністрові Реваєві.

Величава маніфестація відбулася і у Вучковім. Назва цього села перед двома місяцями кілька разів появилася на сторінках світової преси. На жаль при сумній нагоді, бо з приводу двох нападів терористів на міст у Вучковому. В бою між терористами й населенням згинув український селянин та місцевий командант жандармерії. На Різдво зібралися громадяни Вучкового на мості та віддали честь тим, що згинули в обороні села. (КУП).

ЧЛЕНИ „КАРПАТСЬКОЇ СІЧИ" ГОСТЯМИ МІНІСТРА СІДОРА Й ВІЦЕМІНІСТРА КАРМАЗІНА.

Як подає „Ілюстровани Куріер Цодзенни" з 19. ц. м., делеґація „Карпатської Січи", яка їде у відвідини до „Гітлерівської Молоді", вступила по дорозі до Братислави та відвідала мін. Сідора, як вождя „Ґвардії о. Глінки", опісля була на бенкеті у домівці німецьких пробоєвих частин (СС).

Державний підсекретар німецьких справ Кармазін виголосив на бенкеті промову, в якій підкреслив, що німці хотять показати українській делеґації, що це таке націонал-соціялізм та що німецька меншина у Карпатській Україні та Словаччині мусить співпрацювати з українцями і словаками над розбудовою їхніх країн.

СПРАВА УЖГОРОДУ ТА МУКАЧЕВА.

Французький часопис „Ордр" містить статтю про нову границю Мадярщини та заповідає нові поважні поправки тої границі на шкоду Мадярщини. Плянована автострада на схід з технічних причин мала б переходити через Ужгород та Мукачів або безпосередньо на південь за тими містами. Тому — пише часопис — натискає Німеччина на Мадярщину, щоби відступила Карпатській Україні ті два міста.

Позбуваються російської еміґрантщини.

ПРАГА. Уряд Карпатської України доручив усім московським еміґрантам, що перебувають на території Карпатської України, щоб вони, не чекаючи виселення, добровільно покинули свої дотеперішні місця осідку.

——o——

Двацятилітній ювілей Сов. Білоруси.

В останніх днях минулого року відсвятковано досить скромно цей ювілей. Совітська преса порівнювала, як звичайно, дуже красномовно убогість цієї країни під царатом з „ґрандіозними досягненнями, добробутом і щасливим життям" під совітським режимом. Підношено до неба „добрих геніїв людства" Леніна і Сталіна, „які визволили з допомогою московського робітництва братній білоруський нарід від московських, польських і білоруських дідичів, вигнали інтервентів, знищили при допомозі геройського ГПУ білоруських націоналістичних демократів та інших буржуазних націоналістів і піднесли на найвищий ступінь білоруську соціялістичну культуру..." До Мінська приїхали делеґації всіх „братніх республик" і виголосили відповідні промови „на цім західнім бастіоні СССР". Народні збори і демонстрації відбулися в дуже обмежених розмірах.

ЯКА БУДЕ ВІДПОВІДЬ ЯПОНІЇ НА НОТИ АНГЛІЇ І ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ?

Аґенція Домеї повідомляє: Відповідь Японії на англійську та американську ноту обійматиме такі засадничі точки: 1) Японія противиться, щоб справи Далекого Сходу розглядала міжнародня конференція. 2) Японія годиться приступити до безпосередніх розмов з зацікавленими державами під умовиною, що вони признають засаду: звільнення народів Далекого Сходу від усякого роду півкольоніяльних сервітутів та обмежень, згодяться на ліквідацію господарських бльоків, скасування митних барієр і признають їм вільний доступ до сирівців.

Розбудова фінляндського летунства.

Фінляндський уряд затвердив плян будови 15-ох летунських майданів. Найбільший з них побудують у Бернеборґу — буде він двічі більший ніж майдан у Гельзінках. Летунський майдан у Кемі розбудують так, що він могтиме служити і до воєнних операцій; побудують там радіовисильню.

ЩО КОШТУЄ ЛІҐА НАЦІЙ?

З нагоди кінця року оголошено головні цифри буджету Ліґи Націй. Її прибутки, що складаються з оплат членів, були в минулім році 27,823.549 швайцарських франків. Видано на Секретаріят Ліґи 16,523.404 ш. фр., на Міжнароднє Бюро Праці — 7,209.407 і на Міжн. Трибунал Справедливости — 2,510.906 ш. фр., разом 26,243.717 ш. фр

Українська справа головна тема берлінських розмов.

Мадярська Телеграфічна Аґенція повідомляє з Берліна, що підчас побуту мадярського міністра закордонних справ Чакія в Берліні обговорено в першу чергу українську проблему, а щойно опісля німецько-мадярські справи.

——o——

Німеччина орґанізує протикомінтернівську Ліґу Націй?

У польській пресі появилась поголоска, що німецький уряд намагається зорганізувати „протикомінтернівську Ліґу Націй" з осідком у Берліні. Обєднані в ній держави порозумілись би не лише щодо політики супроти комінтерну, але взагалі у питаннях закордонної політики. Це обєднання не було б звернене проти СССР як проти держави.

ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНА РІШЕНА ПРИСТУПИТИ ДО ПРОТИКОМІНТЕРНІВСЬКОГО ПАКТУ?

З цих самих джерел твердять, що Чехо-Словаччина в засаді вже рішена приступити до протикомінтернівського пакту. На перешкоді стоїть лиш одна формальна трудність, а саме пакт із СССР, якого ще не виповіджено.

ІТАЛІЙСЬКО-НІМЕЦЬКО-ЯПОНСЬКИЙ СОЮЗ ПРОТИ СССР?

У Варшаві появилася поголоска, що Німеччина, Італія та Японія заключать союз. Японія мабуть домагається, щоб недвозначно спрецизувати протисовітське вістря того союзу; вона хоче оминути ускладнень з іншими великодержавами.

Як говорять, цей союз заключать ще перед кінцем цього місяця, перед промовою Гітлера при відкритті райхстаґу.

Після замахів в Англії.

Британійська поліція веде енерґійне слідство, щоб викрити виконавців замахів у Льондоні та в Менчестері. Кількасот поліціянтів перевело чимало ревізій у дільницях Льондону, де живуть ірляндці.

Представники поліції та міністерства внутрішніх справ відбули спільну нараду, на якій вирішили превенційні засоби та дальшу лінію слідства.

УСУВАЮТЬ ЖИДІВ З ЛИТОВСЬКИХ РЕДАКЦІЙ.

У литовських редакціях жиди становлять поважний відсоток, декуди навіть більшість. З огляду на те частина журналістів з Ковна почала заходи, щоб усунути всіх жидів з литовських редакцій.

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ У ЮГОСЛАВІЇ.

Мін. Чяно виїхав у вівторок вночі до Югославії, де буде три дні гостем прем. Стоядіновіча на полюванні у Белє (на мадярському погряниччі). 22. ц. м. виїде він до Білгороду, на другий день вернеться до Риму. Попрощали його представники італійської влади.

——o——

Перед льондонською конференцією круглого стола у палестинській справі.

ПРЕМІЄР ІРАКУ ВИЇЗДИТЬ ДО ЛЬОНДОНУ.

У Багдаді офіційно заперечили поголоску, що премієр Іраку Нурі Саїд не візьме участи у конференції „круглого стола" у справі Палестини. Він виїде з іракійською делеґацією з Каїра, де тепер перебуває.

АРАБСЬКІ ДЕЛЕҐАТИ РАДЯТЬ ПІД ПРОВОДОМ ЄҐИПЕТСЬКОГО ПРЕМІЄРА.

У Каїрі відбулася під проводом єгипетського премієра нарада делеґатів арабських держав на конференцію „круглого стола". Опісля ці делеґати були на сніданку у короля.

Член династії Романових готов до співпраці з черв. армією.

Найбільший парижський тижневик „Ґренґуар" оголошує велике інтервю з Вел. князем Дмитром Константиновичем, небожем останнього царя, відомим з того, що він взяв участь у вбивстві Распутіна Князь Дмитро, очевидно, під впливом світової пресової кампанії, не заперечує істнування України, але запевняє, що ріжниці між московською та українською мовою настільки незначні, що москвини та українці за два тижні легко можуть вивчити сусідську мову. Але найцікавіша з інтервю заява князя, що хоч він є засадничим ворогом большевиків, у випадку нападу на Совіти він мусітиме стати проти напасників поруч з червоною армією. Це перший випадок, що Романови признають большевиків загально-російською владою. (Офінор.)

Українознавство в паризькій Школі східних мов.

(ЛИСТ З ПАРИЖА).

Поміж так званими французькими „вищими школами" (чи по французьки „великими"), які заснував у 1795. році Національний Конвент, одне з видатних місць займає „Державна Школа живих східніх мов", сьогодні загально відома у цілому науковому світі. Ця школа виводить своє походження від колишньої школи „Jeunes de langue", яку заснували в кінці царювання Людовика XIV. для молоді, що студіювала східні мови, а потім займала консулярні посади в могутній і величезній тоді Отоманській імперії, де Франція грала першорядну ролю. Сьогоднішня Школа Східніх Мов має у своїй програмі майже всі мови близького, далекого Сходу і славянських країн. Вона готує урядовців для кольоній, для дипльоматичних і консулярних урядів і має поміж своїми слухачами також офіцирів тих військ, що стоять на сході та навіть священиків, які провадять працю місіонарів у французьких заморських володіннях. Будучи одночасно науково-дослідною установою, школа готує також і вчених, які присвячують себе орієнтальним і славістичним студіям. Школа має свою славу і поміж її слухачами є також чимало чужинців: наприклад всі американські (Злучених Держав) віцеконсулі на Сході мусять відбути відповідний стаж у цій паризькій школі. Варт додати, що мов учаться у цій школі не тільки чисто практично, але в ширшому змислі цього слова, тобто паралельно викладають тут історію, ґеографію та літературу народу, який говорить тою чи іншою мовою.

Славянські мови, порівнюючи, досить пізно появилися у програмі паризької школи, що цілком зрозуміло, бо перша славянська катедра взагалі в Европі датується щойно від 1840. року, коли французький уряд заснував цю катедру для Адама Міцкевича в „Колеж де Франс". Очевидно, що перша славянська мова, яка дістала, так мовити, права громадянства в Паризькій Школі Східніх Мов була російська: в 1876. році відомий славіст Люї Леже, приятель Драгоманова, відкрив у Школі курс російської мови. Його замінив у 1891. році Поль Буає, що щойно в минулому році відійшов на емеритуру. Великий знавець російської мови, видатний лінгвіст і чудовий педаґоґ Буає виховав майже всіх сучасних французьких знавців російської мови, поміж якими є такі вчені, як Андре Масон, президент Інституту Славянознавства і професор „Колеж де Франс" на катедрі славістики та Пер Паскаль, який замінив Буає на російській катедрі Школи Східніх Мов. Буає був одночасно й директором Школи; його замінив професор Дені, відомий туркольоґ.

Після світової війни, коли славянські держави зайняли таке визначне становище в Европі, у Школі появилися катедри майже всіх славянських мов і польської (проф. Ґрапен), сербо-хорватської (Ваян), болгарської (Болїе) і чеської. Останню займав професор Домінуа, приятель українців, який несподівано для всіх помер саме недавно, у 50. році життя.

Українська мова була відсутня в Школі Східніх Мов, як зрештою в інших французьких вищих школах. Але від січня цього року українська мова появилася в програмі Школи, покищо як необовязковий курс. У Франції такі виклади називаються „вільний виклад", а професори цих викладів звуться „шарже". Викладати українську мову й українознавство Рада Професорів Школи Східніх Мов доручила І. Борщакові, що віддавна співробітничає у французьких наукових виданнях.

9-го січня відбувся, як приписано, інавгураційний виклад І. Борщака в приявї професорів інших славянських мов та досить значної кількости слухачів.

Свій інавгураційний виклад І. Борщак почав від згадки тих рідких французів, що в минулому знали українську мову, або точніше розуміли її; такими були Боплян, Шевалїе, агент Мазаріні, що привіз до Франції козацькі частини та відомий ерудит XVII. віку славний Гюе, епископ авраншський. Цитуючи невидане листування останнього, Борщак довів, що вчений епископ підчас свого перебування у Стокгольмі при дворі Христини Шведської познайомився з послами Хмельницького, від яких і пізнав основи української мови і вважав, що вона стоїть у такому відношенні до польської мови, як голяндська до німецької. Паризька Національна Бібліотека переховує примірник праці Шевалїе „Історія війни козаків з Польщею" (1663), що написав авраншському епископові, який на марґінесах записав французький переклад українських слів.

З черги І. Борщак перейшов до XIX. століття і зацитував думку Роберта, професора славістики в „Колеж де Франс" про українську мову, а саме, що та мова, яка панує від Кубані до Карпат зберегла народню літературу. Вона могла б стати літературною, але під натиском московської та польської мови тратить щодня терен. За Робертом, українська мова близька до сербської. А проте Роберт був песимістом: українська мова без огляду на переслідування не стратила на терені, а блискуче розвинулася, так, що в 1885. р. Люї Леже відчиняючи свої виклади в „Колеж де Франс" і накреслюючи програму своїх викладів звернув увагу слухачів на „Малоросів України та Галичини, яких черга прийде підчас наших студій; одного дня ми займемось їх історією, змаганнями та їх шансами на будуччину". Дум[ками] сучасних французьких мовознавців [ви]кладач закінчив цю частину свого викладу.

Далі авдиторія почула коротку історію [у]країнської мови довгий процес вироблення [лі]тературної мови і цілий той мученичий шлях, який пройшла остання в старій Росії. Викладач зробив огляд територій, на яких живуть укра[]їнці й докладно спинився на національній [на]зві українського народу, пояснюючи історію походження назв „Русь", „Мала Русь" і „Укра[]їна", цитуючи відповідні українські памятки. Вкінці І. Борщак підкреслив, що національна назва „Україна" урядово сьогодні фігурує і [в] „Українській Совітській Республиці" СРСР та в „Карпатській Україні" конфедерації триєдиної держави чехів, словаків та українців. Д. [...]

Сторінка з моїх болгарських споминів.

Саме минає двацять років, як я покинув Софію і тим закінчив свою місію посла України в Болгарії. Може вже час хоч дещо згадати про цю добу. Майже всі міністри та дієві особи, з якими мені довелося мати до діла в Болгарії неживі. Але дві головні постаті живуть: цар Фердинанд у глибокій старости доживає своє бурхливе життя на вигнанні, а цар Борис, його син і наступник, очолює і далі свою країну серед загальної любови своїх підданих.

Довелося мені бути свідком траґічних подій, серед яких мало не завалилася сама болгарська держава. Але молодий цар, провідні діячі і сам нарід виявили велику витревалість, мужність і довели корабель державного життя серед бурхливих подій до нормальних часів.

Я приїхав з посольством до Софії в кінці липня 1918-го року і дуже скоро я відчув, що атмосфера в країні наелектризована, що нарід утомлений війною, яка дотого навряд, чи коли була популярною. Я пізнав царя Фердинанда ще у повні своїх сил, але катастрофа вже наближалася. Селянська партія Стамбулійського, що пізніше став премієром, диктатором та згинув траґічно, — вела вперту аґітацію за скінченням війни. Селяни втратили довіря до всіх партій, правих і лівих. Велика небезпека загрожувала державі. Як завжди буває провідні чинники применшували загрозливість становища, заспокоювали чужих, може й себе потішали надією, але я міг довідатися скоріше як хто інший правду.

Поперше всі болгарські настрої нагадували мені те, що у передреволюційні часи я бачив у Петербурзі. Таксамо, а може ще й значно гірше, стояла справа постачання населенню харчів. Властиво крамниці були зовсім порожні: вітрини їх були завалені якимсь дивним порошком, у крамницях було майже порожньо, або випадково можна було знайти за дуже дорогу ціну якісь випадкові продукти. Пізніше звідкись взялися гори яєць... Люди скаржилися, невдоволення було скрізь помітне, і не тяжко було, маючи за собою багатий російський досвід, передбачити до чого воно йде...

Але я міг і у зовсім інший спосіб довідатись про дійсний стан речей. В Болгарії було кілька тисяч полонених з України, яких я мусів згідно з мировими умовами перепровадити додому. За кілька тижнів по моїм приїзді створено відповідну комісію, до якої ввійшов з болгарського боку уповноважений міністр Чапрашіков, з українського — я, крім того два члени нашого посольства та кілька представників болгарських міністерств. На жаль праця в комісії незвичайно затягалася, хоч як я старався її прискорити: болгарський уряд вимагав буцімто на підставі договору в Бересті досить значну суму грошей, на що український уряд ніяк не міг погодитись, вважаючи, що ніяких грошевих зобовязань перед Болгарією він не має. Тимчасом полонені сиділи по своїх таборах, головним чином коло Софії, терпіли величезні невигоди і нервувались. Було в Софії кільканацять не то росіянок, не то жидівок, які опікувалися полоненими. Були ще й старшини, яких лишили на волі, але вони, як і ті, підтримували тісний контакт з таборами. Не раз вони оповідали мені про жахливий стан полонених, голих і голодних, оповідали також про ріжні випадки брутальної з ними поведінки. Коли вже не стало сили терпіти, я написав ноту до премієра і міністра справ закордонних, нині покійного Олександра Малінова, вказуючи на неможливий стан полонених. Малінов, хоч людина гуманна, з яким у мене відразу, завдяки теж покійному Шішманову, встановилися дуже дружні відношення, образився за мою ноту, доводючи мені потім, що я не брав під увагу, в якому стані знаходиться їх власна армія.

Коли оповідали мені про конкретні випадки особливо тяжкі, я йшов до ґенерала Са[...]ва, тоді військового міністра, нині теж уже померлого. Незвичайно гарний з себе, стрункий і високий на зріст, він як ґенерал, що звик бувати при дворі, був у поведінці дуже приємною людиною. Вислухав мене уважно, розводив руками, кликав при мені якогось військового, тут-же давав йому наказ, щоб зробив розслід і „щоб справу полагоджено, як того вимагає пан міністр"... Мені нічого не лишалося, як дякувати за таку увагу... А за тиждень пані чи старшини оповідали мені, що все лишалося по старому... Але одно моє прохання виконали і то негайно: одного разу, вже майже напередодні болгарської катастрофи, зявилися у мене схвильовані старшини і оповіли, що стамбулійці ведуть таємну пропаганду серед наших полонених, намовляючи їх проти українського посла, що мовляв уже другий місяць сидить, а за їх не дбає. Отже аґітатори намовляють їх іти походом на Софію та розгромити посла. Старшини додали, що плян стамбулійців полягає в тому, щоб використовуючи більш незадоволений та нервовий елемент підняти бунт в Софії. Від готелю „Болгарія" до царської палати тільки два кроки, міністерства теж недалеко, до полонених мав би приєднатися софійський натовп, ну і хто знає, [чим] це все скінчиться... Я негайно пішов до С[...] і оповівши йому те, що чув, додав, що [...] чу, щоб наших полонених вмішували у внутрішні болгарські справи і щоб від того терпіли і вони і справи тої держави, при [якій] я акредитований. А тому прошу негайно [пере]вести табор полонених на сто кільометрів [від] Софії. На другий день моє прохання [вико]нали...

А події пішли іншою дорогою: [...] фронту, бунт солдатів... Озброєні банди [...] вали на Софію. Увечір мешканці столиці [...] хом побачили огні на Вітоші. Софія [...] серед широкої долини. На північ від неї [...] ють голі вершки Балканів. На півдні серед [...] ших гір високо до неба підносить свій [...] бінь Вітоша. Має вона, здається, більше [...]

метрів. Рідко хто заходить на цю гору і вночі вона дивиться на Софію своїм страшним, темним обрисом... І от на Вітоші огні: це були повстанці. Навколо чути було стріли. Кажуть, що повстанці випустили і одне гарматне стрільно, але його якось не помітили, шкоди певно не зробило. Хтось стріляв і в самій Софії. На вулицях було темно і порожньо... Населення було в паніці і тільки звичайна стриманість болгар робила цей жахливий стан.

Ранком на вулиці Цар Освободитель можна було зустрінути всіх дипльоматів і навіть декого з міністрів: всі інформуються один у одного про стан справи. Зустрічаю теж нині покійного міністра Молова: — „Як справи?" — Міністр розводить тільки руками...

Але чому-ж уряд не виїде принаймні з міста? Мусите-ж зберігти хоч якийсь лад".

— „Бувають хвилини, коли і це неможливо. Вже запізно..."

Дійсно, здавалося, що виходу не було, але вихід усеж знайшовся... Поперше несподівано зявився саме в ці гострі дні військовий німецький відділ, що прийшов мабуть з України. Про цей відділ я добре знав, бо штаб його розташувався в нашому готелю. Негайно оплутали нас наспіх проведені телефонічні дроти, а охорону, вояків, поклали покотом перед нашими дверима. Ми вже не тільки теоретично, але справді опинились в центрі можливих подій. Лишатись в готелю було неможливо, і я з родиною переїхав до звичайного будинку на бічній вулиці. Яку ролю відограли тут німці, гаразд не знаю, їх присутність вносила всеж хоч якусь певність.

Але тут рішальну ролю відограє уряд: пригадую собі історичне засідання Народнього Собранія. Малінов дуже блідий сходить на трибуну. Поволі починає він свою промову. Всі дипльомати зібрані. Саля повнісінька. Почувається, що доля народу болгарського має вирішатись... Малінов оповідає коротко про стан справи і пропонує вислати делеґацію для ведення переговорів про замирення. Війна скінчена... Ні оплесків, ні криків. З повною гідністю приймає парлямент постанову. Засідання скінчене... Воля стомленого населення викована. Тепер уряд може опанувати ситуацію. Встановлюється спокій...

За день-два, коли не помиляюсь, рано-вранці на стінах столиці ми прочитали оголошення: „Цар Фердинанд зрікся престолу на користь свого сина Бориса, що від нині є царем болгарів". Хоч і можна було сподіватись цього, звістка усіх дуже вразила. За пів години дістаю запрошення прибути до церкви Св. Неділі, — яку пізніше так трагічно поруйнував комуністичний вибух, — на молебень з нагоди вступу на престіл царя Бориса... Одягаю плащ, беру циліндер і разом з нашим військовим аташе генералом Бобровським, у повній парадній уніформі, при всіх ордерах, ідемо до церкви. На жаль, моє авто зіпсоване, отже ідемо на жахливих шкапах тодішніх софійських візників. Урочиста служба... Першими мають вітати царя дипльомати. Їх небагато в Софії в цей час: передовсім відсутні представники держав Антанти, але вже встигли виїхати міністри Німеччини, Австро-Угорщини, Туреччини. Лишились тільки посли декількох невтральних держав — Еспанії та Голяндії, були ще посол України та кількох консулів, серед них генеральний консуль Злучених Держав, які ніколи Болгарії війни не оголошували і зносин з нею не поривали. Якось так вийшло, що українському послові припало першим вітати нового царя болгар та побажати йому щасливого царювання... Потім вже я докладно довідався, в яких драматичних умовинах дійшло до зречення царя Фердинанда. Це було діло Малінова. Але премієр знесилений. Хоч він сам і не належав до воєнної партії і прийшов до влади за чотири місяці до її скінчення, всеж він війну провадив. Болгари воліють Тодорова, крайнього русофіла, противника війни: сподівалися, що це полекшить їх становище супроти Антанти... Тодоров організує урочисту зустріч французькому військові, але і це не помогло: болгарам довелося ще зазнати великої біди та поневірянь...

Я згадував за полонених: як тільки вспокоїлись події, вже при допомозі французького командування вдалося мені вивезти всіх їх. Не знаю, чи вдячні вони мені за те: лиха доля мусіла неодного зустрінути на нашій не своїй землі... Останню партію я віз сам до Одеси під косольським прапором... Я їхав до Києва. Це було 10—11. листопада 1918-го року.

Олександер Шульгин.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Новорічна пригода.

Коминяр приносить щастя. Здавна вірять у те люди загалом, а коминярі зокрема, бо перші ловлять себе за ґудзик, коли побачать коминяра і тішаться з такої стрічі, а другі видають календарці коли приходить новий рік і ходять по хатах з побажаннями. Навіть колектури льотерії додають до щасливих чисел усміхненого сажотруса на комині, яку ви можете мати — коли купите льос.

Я, як кожний мисливий — чоловік забобонний і сам вірю в щастя, що його приносить стріча з коминярем. Іду до редакції, побачу коминяра і — лап себе за ґудзик. Тоді цілий день мені піде добре, а принайменше... мені так здається. А коли людині щось здається, то це пятьдесять відсотків дійсности.

Але нині моя віра в щастя, яке приносять коминярі дуже захиталася. Майже так як віра в Ліґу Націй, чи обіцянка якогось достойника.

В редакцію ввійшов старший громадянин, з великим ґудзом на чолі і синяком під оком. Куртка його була порвана, а наборзі пригладжене волосся зраджувало щонайменше бурхливу дискусію.

— До кого, прошу? — запитався котрийсь із нас.

— Я в справі мого побиття... На сам новий рік, панове! — додав сумовито.

— А ви, добродію, звідки?

— З арешту.

— Ви не зрозуміли. Я питаю: з яких сторін?

— З Дрогобича. Але документів не маю.

— Власне. Сиджу собі, прошу пана, на двірці і чекаю на поїзд. Я знаєте, чоловік осторожний і приходжу до поїзду все пів години скорше. Була може друга година по півночі. В тій порі на двірці нікого нема. Тихо, пусто і можна сказати зимно. Я притулився до стіни, дрімаю. Коли входять до почекальні якісь люди. Три їх було, а між ними коминяр. Ну, думаю, слава Богу — на сам новий рік коминяр, буде щастя і — лап себе за ґудзик. А вони посідали на лавку коло мене і зачинають герштикатися.

— Що це значить?

— А от тручають мене, ніби сонні дуже, ніби нехотячи. Я спочатку нічого, трохи, думаю пяні, нехай там. Але як зачали мене штовхати, я обрушився і не знаю чи коминяра, чи котрого там — відштовхнув. А вони тоді кинулися на мене та й давай гасманити Я в крик, але де! В таку пору нікого, як кажу, на двірці нема. Збили мене, знівечили і димом вдиміли. Підвівся я, мацу-мацу по кишенях... Господи! Ані грошей, ні паперів. Тільки що отой ґудз на чолі і синяк під оком.

— І не пішли ви на поліцію?

— Власне, хочу сказати. Пішов. А вони вислухали та й кажуть: Документи. Вкрали — говорю. А вони кажуть: Щось то, кажуть, підозріле. І замкнули мене в холодну. До вияснення справи — кажуть.

— І що? Вияснилося?!

— Та хіба то, прошу, що я перестав вірити в коминяра. А тамто — Бог знає.

— А що ви хочете, щоб ми зробили?

— Хочу, щоби панове написали, що коминяр то не є жадне щастя, а скорше так як заяць дорогу перебіжить.

Я обіцяв і тому пишу. Але признаюсь, жаль мені розвівати віру в добрий знак коминяра. Розвіяти легко, а новий знак знайти — зовсім непроста справа. Шукай тоді в сонниках, чи в інших пророцтвах Есмеральди, Саби або пані Де Тебі...

Може ліпше приймім, що це був фальшивий коминяр, або що це був коминяр з пекла родом.

Хоч наш інформатор запевняв, що зі Стрия!..

Галактіон Чіпка.

Українська кооперативна фільма.

Переживаємо, як нація, добу розбудови. Під кожним оглядом та в усіх ділянках національного життя. Не диво, що на тій точці ми дуже вразливі і дразливі. Цю вразливість і дразливість непомірно збільшує почування, таке знане кожному змагунові, суперництва. Бачимо, як довкола нас розбудовуються інші народи і хочемо їм дорівняти в міру наших сил і спромоги. І хоч до того дорівняння дуже часто буває ще дуже далеко і хоч наші спроби і перші кроки в тій чи іншій ділянці розбудови мають багато недостач, то ми самі маємо для них інші очі, що — якщо можна так сказати — дивляться крізь серце.

Передовсім тому, кому прийшла думка створити українську кооперативну фільму, треба висловити велике признання. Не знаю, чи якнебудь інша фільма була б принята у нас з більшою сердечністю як фільма з кооперативним сюжетом. Кооперативна ідея набрала у нас тепер великого розмаху. З нею звязані великі надії, вона дає змогу нашій молоді втягатися в систематичну громадянську працю. Це єдина ідея, якої ніхто не оспорює, ніхто не поборює, єдина ідея, що має своїх прихильників у цілому народі. Правда, багато ще є таких, що не зацікавилися тією ідеєю, не познайомилися з нею ближче, але з неодним з них одного гарного дня може статися те саме, що з Романом з фільми „До добра і краси", тобто може стати палким прихильником кооперації та її невтомним пропаґатором.

Вибравши такий сюжет для першої української фільми у нас, як той, що його маємо у фільмі „До добра і краси", автори сценаря пп. Роман Купчинський і Василь Софронів-Левицький мали влекшене завдання: заздалегідь здобули симпатію публики, яка з особливою настановою мусіла віднестися до факту, що має перед своїми очима першу українську, накручену тут у нас, довгометражеву фільму. Але цього автори сценаря, як теж виконавці головних роль Марійка Сафіянівна й Андрій Поліщук і світливець Юліян Дорош не взяли собі за привід, щоб знехтувати свою працю. Навпаки, вони вклали дуже багато зусиль, щоб фільма вийшла, як це можливе, найкраще в наших обставинах.

Отой перероджений Роман, що з ледаща стає передовим громадянином — виростає до деякої міри до розмірів символу. Тому він нас зворушує, навіть захоплює, дарма, що хтось може зробити закид, що це-ж тип з популярних тенденційних пєс. Змагання до того, щоб вирости, щоб змогутніти, щоб перегнати інших, довго здобуватиме у нас щире признання.

Творці фільми „До добра і краси" вплели в сюжет багато гарних картин зі звичаїв та побуту наших селян: коляди, гагілки, жнива, весілля — все те з фільми „До добра і краси", що має на меті пропаґанду, зробило фільму, яку можна з зацікавленням і приємністю оглядати. До збільшення вартости фільми у великій мірі причинився світливець Ю. Дорош, що дав цілу низку справді гарних картин з природи. Сцени з життя нашої кооперації, що унаглядюють працю наших кооперативних централь, розкладені так, що не перетяжують фільми і самі собою викликають зацікавлення.

З правдивою приємністю доводиться нам привитати наших перших фільмових артистів п. Марійку Сафіянівну і п. Андрія Поліщука: представилися якнайкраще. Щиро бажаємо їм, щоб від цих виступів почалася їх фільмова каріера.

Після дворазового висвітлення у Львові — за першим разом багато публики відійшло від каси, бо не було вже білетів — у найближчому часі почнеться обїзд з тією фільмою по наших містах. Це добре, що наше громадянство у краю зазнає тієї самої приємности, що ми у Львові. А коли Ревізійному Союзові вдасться зреалізувати намір і післати цю фільму у спеціяльному авті на села — то користь буде двостороння.

Фільму виконало Т-во „Фотофільм". Треба сподіватися, що за цим першим підуть дальші кроки того підприємства. Бажаємо успіхів!

О. Б.

Вшануйте тих, що віддали себе в жертву нашій Батьківщині.

Відгомін номінації ґен Прхали

Львівська вечірня преса подає, що у Празі номінація ґен. Прхали міністром карпатоукраїнського уряду викликала багато коментарів та здогадів.

Політичні кола Праги пояснюють факт номінації в той спосіб, що з уваги на те, що Мадярщина зовсім не зрезиґнувала з осягнення спільної границі з Польщею, про що пише преса на підставі інформацій, які прийшли з Парижа та Льондону на тлі візити мадярського міністра закордонних справ Чакія у Берліні, у Празі та в Хусті побоюються якогось заскочення з мадярського боку.

Номінація ген. Прхали, якого вважають мужем сильної руки, має станути на перешкоді таким несподіванкам.

Імовірно генерал зложить запевнення, що почувається на силі боронити Карпатську Україну перед якимнебудь замахами зі зовні.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПРО НОМІНАЦІЮ ҐЕН. ПРХАЛИ.

„Фелькішер Беобахтер" подає вістку про номінацію ген. Прхали третім членом уряду Карпатської України і запевняє, що уряд Карпатської України не приняв до відома цеї номінації. З цього приводу у Карпатській Україні може прийти — пише „Фелькішер Беобахтер" — до великих непорозумінь з українським населенням і чеськими військами тимбільше, що ген. Прхала приїзджає до Хусту з більшим почотом старшин.

—o—

Зі сойму.

НАРАДИ СЕНАТСЬКОЇ І СОЙМОВОЇ БУДЖЕТОВОЇ КОМІСІЇ.

У вівторок 17. ц. м. сенатська буджетова комісія розглянула прелімінар буджету президента Польщі, сойму, сенату і Найвищої Контрольної Палати.

Буджетова комісія сойму радила над прелімінарем буджету міністерства суспільної опіки, що його реферував пос. Жиборський. Референт обговорив широко справи безробіття, масового напливу молоді до праці, справу суспільних обезпечень і привернення самоуправи в Суспільних Обезпечальнях, діяльність інспекторатів праці і справу збірних договорів, мешканеві і здоровні справи. Згадав, що в Польщі замало лікарів, бо на 10.000 мешканців припадає 3,7 лікарів тоді, як у Німеччині 7,4, у Чехословаччині 6,5. Тому в Лодзі відкриють нову високу медичну школу. З початком 1938 р. було в Польщі 74.999 шпитальних ліжок, а повинно бути бодай 4 ліжка на 1.000 мешканців, себто недостає понад 60.000 ліжок. Отже найважнішим завданням міністерства суспільної опіки по безробітті повинна бути боротьба зі сухотами та іншими суспільними недугами, розвязання мешканевої справи, будова шпиталів, проблема праці для молоді та освіта для найширших верств населення.

В дискусії посли домагалися поширення на цілу Польщу примусового підписування збірних договорів та устійнення кодексу суспільної політики.

УКРАЇНСЬКЕ ДОМАГАННЯ У СПРАВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА В НАЙВИЩІЙ ПАЛАТІ КОНТРОЛІ.

Вчора почала свої праці буджетова комісія сенату. Після зреферування буджетів: президента Польщі, сойму та сенату приступлено до дискусії над буджетом Найвищої Палати Контролі. Перший після референта забрав голос сенатор **Микола Творидло, який домагався контролі у всіх підприємствах, в яких заінвестували державний капітал і на закінчення висунув постулят, щоб до Найвищої Палати Контролі увійшов представник українського народу.**

У відповідь сенаторові Творидлові заявив президент Найвищої Палати Контролі ген. Кшеменський, що Найвища Палата Контролі є урядом, чинність якого підлягає контролі парляменту. Введення представника українського народу, як цього домагається сен. Творидло, було б незгідне з конституцією та законом про Найвищу Палату Контролі.

Чи знаєте, які заслуги поклала „Просвіта" для національного добра? Якщо так, то вплетіть свою нитку у прапор „Просвіти"!

В якій справі приїздив мін. Свентославський до Львова?

ПАТ повідомляє:

В середу 18. ц. м. мін. Свентославський брав далі участь в нарадах зїзду шкільних інспекторів з округи львівської кураторії, на якім порушено справи організації шкільництва в окрузі разом зі справою меншинного шкільництва. Міністр відбув теж нараду з воєводою Біликом, ґен. Лянґнером, ґен. Вечоркевичем і [...]ректорами високих шкіл у Львові та звіджав [...] кілька вселюдних шкіл. Пополудні мін. Свентославський виїхав зі Львова.

—o—

НОВИЙ МІНІСТР ВНУТР. СПРАВ У ЛАТВІЇ.

През. Ульманіс приняв димісію міністра внутр. справ Гульбіса та заіменував на його місце директора департаменту вязниць міністерства справедливости Вайтманіса. Крім того треба сподіватися дальших змін в уряді Латвії.

—o—

ПЛЯНОВАНИЙ АТЕНТАТ НА ПРЕМ. ЧЕМБЕРЛЕНА.

Англійська поліція викрила, що ірляндські націоналісти задумували виконати атентат на прем. Чемберлена. Тому то поліція обставила вул. Давнінг Стріт, де мешкає прем. Чемберлен.

НОВИНКИ.

19 січень	**Четвер** Ст. ст. 6. січня 1939. **Богоявлення Господнє (Йордан).** Лат. Канута. Сонце: схід — 7.15, захід — 15.55. Місяць: схід — 6.44, захід — 15.57.

Завтра: 20. січня. Пятниця.
Ст. ст. 7. січня 1939.
† Собор Івана Хрестителя.
Лат. Фабіяна.
Сонце: схід — 7.14, захід — 15.5[.]
Місяць: схід — 7.17, захід — 16.57
Новик в год. 12.27.
Післязавтра: 21. січня. Субота.
Ст. ст. 8. січня 1939.
Юрія, Омеляна.
Лат. Агнети.
Сонце: схід — 7.18, захід — 15.58.
Місяць: схід — 7.46, захід — 17.59.

— **Українська музика у Вільні.** На вечорі української музики, про який ми згадували побіжно вчора, що відбудеться у віденському радіо в пятницю 20. січня в год. 15.30, виступить наша відома піяністка Дарія Каранович-Гординська з такою програмою: Василь Барвінський: Лірницька пісня; Український танок; Пісня до місяця; Пасторальна прелюдія. Микола Колесса: Настроєвий образок з Гуцульщини. Левко Ревуцький: Дві прелюдії: Ес-дур і Фіс-дур.

— **Ширші святочні сходини філії Союзу Українок у Львові** відбудуться в пятницю 20. І. **в год. 18-ій.** Повідомляючи про це своїх членів просимо численно явитися. — **Виділ.** 194

— **Українська фортепіянова музика у Відні.** Віденська радіостанція надає в пятницю 20. ц. м. концерт української фортепіянової музики. Початок в годині 15.30.

— **Зі свяченою йорданською водою** підуть цього року — як і минулими роками — о. крил. Дзерович та о. проф. Бучацький до громадян вулецької дільниці, приналежних до майбутньої церкви св. Івана Богослова у Львові. Комітет будови церкви св. Івана Богослова звертається з проханням до українського громадянства вулецької дільниці, щоб при цій нагоді складали грошеві датки на будову згаданої церкви на руки обох отців, які передадуть їх комітетові.

— **Кара за відозву у справі допомогової акції українським безробітним.** Городське староство у Львові покарало душпастиря українського робітництва, о. д-ра Михайла Сопуляка, гривною 15 зол. і заплаченням 7.50 зол. на Фонд Позашкільної Освіти за те, що помістив був в українській пресі заклик, щоб складати датки на українських безробітних і заборонило вести якунебудь допомогову акцію українським безробітним, незалежно від Державного Комітету Зимової Допомоги Безробітним.

— **Новий румунський консуль у Львові.** Новим румунським консулем у Львові став Жан Поповічі, який перед приїздом до Львова був консулем в Александрії (Єгипет). Давніше він був консулем у Шікаґо та у Вашинґтоні.

— **Перед виборами в Борщеві і Ст. Самборі.** Вибори до міської ради в Борщеві розписані на 12. лютого ц. р. Місто поділене на 5 виборчих округ і 5 обводів голосування. На [...] повстав польський виборчий комітет з метою підготовити одну спільну польську листу. Українське громадянство Борщева повинно [...] якнайшвидше за цим прикладом і теж створити єдину українську листу. Вибори до міської ради у Старім Самборі розписані на 13. лютого ц. р. Місто поділено на 4 виборчі округи.

— **Нема лікаря-українця** в повітовому місті Долині, що начислює 10.000 населення, з того 3.300 українців. Лікарів неукраїнців є три. Може хто з наших лікарів осів би в Долині і отворив тут свою канцелярію.

— **Хто виграв на льотерії.** В нинішнім тягненні Державної Клясової Льотерії впали такі вигри: 50.000 зол. на ч. 34574; 25.000 зол. на чч. 128730 20376; 10.000 зол. на чч. 100204 106[...] 127279 59856; 5.000 зол. на чч. 6599 9779 68[...] 103168; 2.000 зол. на чч. 646 402 16650 15[...] 30211 45320 55090 67945 54396 59396 59[...] 54396 59237 67762 68481 78352 841167 90[...] 117139 132147 145073 159638 158053; 1.000 зол. на чч. 4333 3796 5027 6125 7424 6036 9745 15[...] 19410 35956 35144 38863 44816 53936 55[...] 75343 75843 77366 87139 92020 98151 102[...] 115950 120332 148675 149054 155382.

— **Нові кредити на будову „людових домів".** Делеґація „малопольського звйонзку" осадників склала прем. Складковському і мін. Понятовському меморіял у справі кредитів на будову „людових домів", бо дотеперішні кредити на будову згаданих домів не вистають з огляду на широко розвинену суспільну ініціятиву в цьому напрямі. На терені полудново-східних воєвідств є коло 500 невикінчених „людових домів", на які необхідні фонди на їх викінчення. Комітет будови „людового дому" в Зал[...] дістав 100 зол. з цивільної канцелярії президента на докінчення будови „людового дому". („Всхуд")

— **400 сезонових робітників** працювало далі у головних залізничих варстатах у Станиславові тому, що міністерство комунікації відкликало своє виповідження праці з грудня 19[...] р. згаданим робітникам.

— **За намаганий перехід** до Карпатської України поліція у Стрию арештувала Петра [...]менюка і Михайла Настечука обох з [...] пов. Здолбунів. Обох арештованих відставила поліція до диспозиції слідчого судді у Стрию. Крім того поліція арештувала Михайла Хр[...]тона чи пак Павловича з Оравя пов. Стрий [...] замітом переводження людей до Карпатської України.

— **На 6 місяців вязниці** засудив окружний суд у Сяноці о. Івана Тетерка, завідателя парохії в Команьчі, пов. Сянік, за українізування метрик. Виконання кари суд припинив [...]

Всі ті, що влаштовують просфори, театральні вистави, концерти, забави та інші імпрези — хай памятають, що місяць січень — це місяць Рідної Школи і тому весь дохід з таких імпрез пересилайте до Рідної Школи у Львові, вул. Сикстуська 46.

— **Чого вже не крадуть?** На терені [...]ської дирекції залізниць стверджено від [...]гось часу факт, що злодії закрадалися до [...] нів першої кляси в часі їх постою на стаціях [...] витинали з сиджень червоний плюш [...] сторожі у Вильні [...] вдалося залізничій [...] злодіїв на гарячому вчинку, саме у хвилі, [...] він вирізував новіський плюш у ваґоні [...] кляси поспішного поїзду. Прізвище злодія [...] деуш Генрих.

— **Арештування дійсного винуватця смерти лікаря.** Поліція арештувала 20-літнього Мечислава Вальчика при вул. Задвірянській ч. 47, який спричинив смерть львівського лікаря д-ра Ґарбіча дня 24. грудня 1938 р. Як відомо, д-р Ґарбіч їхав тоді самоходом і на розі вул. Ягайлонської та Леґіонів дістався до самоходу кінець довгої тички, що її ніс саме М. Вальчик, зробила лікареві око і мозок так, що він помер негайно по дорозі до шпиталю. Арештований Вальчик зізнав, що ніс тику до свого брата на вул. Піліховську. На розі вул. Леґіонів та Ягайлонської надїхав самохід і штовхнув його так сильно, що тика перехилилася крізь вікно до самоходу, де зранила тяжко лікаря. Сам не зголошувався до поліції, бо боявся, що його притягнуть до відповідальности.

— **Грабіжницький напад на кольпортера часописів.** У понеділок 16. ц. м. пополудні два напасники напали в год. 4.30 пополудні на 32-літнього кольпортера часописів Миколу Кардаша на полях Сигнівки Великої. Кардаш з пачкою вечірних львівських часописів, що їх продавав по дорозі переходив стежкою через поле від вул. Оршанської до вул. Парохіяльної. Один з напасників приступив до нього на стежці і купив часопис, що його почав негайно читати. Одночасно другий напасник ударив М. Кардаша тупим предметом по голові так сильно, що він упав непритомний на землю. Тоді бандит він упав непритомний на землю. Тоді бандити забрали йому з кишені 3.50 зол. і втікли. Кардаш очунявши останками сил допова на вул. Парохіяльну взиваючи помочі. Важко раненого Кардаша відвезли до шпиталю, де він помер. Поліція шукає за бандитами.

— **Велика крадіж каракулів з митного маґазину.** Невідомі вломники дісталися між 14. і 16. ц. м. до митного маґазину при вул. марш. Фоша ч. 17. і вкрали звідтіля 3 великі звої каракулових скравків, вартости 11.000 зол. Поліція шукає за вломниками.

— **Вибори в Жовкві і в Мостах Великих.** Вибори до міської ради в Жовкві розписані на 19. ц. м. Місто поділене на 5 округ. У Мостах Великих визначено вибори на 22. ц. м. Місто поділене на три округи.

— **Відложені вибори в турчанському повіті.** Львівський воєвідський уряд відложив самоуправні вибори в турчанському повіті на неозначений час.

— **За грошеві зловживання поліція** арештувала з доручення прокуратора окружного суду у Стрию п. А. Кордека, урядовця державного водного уряду. Арештований Кордек присвоїв собі 3.966.27 зол., сфальшував листу платень та підробляв чеки.

— **Самогубство урядовця.** У Прошовій пов. Тернопіль скінчив самогубством приватний урядовець каменоломів Лисак. Він вложив до печі вибуховий матеріял, що зовсім знищив піч, частинно двері і вікна та вбив Лисака. Урядовець залишив до свого наслідника листа адресуючи його „до того, хто буде зладжувати листу платень", в якому подав вказівки, як слід зробити зіставлення і зладити листу платень.

— **Смерть о. Карвовського у Холмі.** Пишуть нам: Враження у православних колах Холмщини викликала нагла смерть декана холмського повіту о. мітрата Івана Карвовського. Померлий — волиняк з походження не був популярний на Холмщині, яка ніколи не долюблювала ревних іноваторів. У гаряче літо м. р. покійний дістав високе державне відзначення, що виріжнювало його особливо сильно від решти правосл. духовенства на Холмщині.

— **Краєва хроніка.** В Обертині пов. Городенка скочив до криниці, глибокої на 15 метрів, 14-літній Микола Пижук. Причиною самогубства недуга сухіт — На залізничім шляху між Товмачем і Палагичами положилася на залізничі рейки 30-літня Анна Паращук, щоби скінчити самогубством. На щастя машиніст зорієнтувався поїзд. Тоді Паращук утікла. Слідство виявило, що причиною невдатного самогубства була нещаслива любов.

— **Зміни у варшавській проурядовій пресі?** Довідуюся, що небавком слід сподіватися великих змін у польській варшавській проурядовій пресі. Начальний редактор Озонової „Газети Польскої" М. Старжинський, що часто забирав голос в українських справах, має перейти на високе політичне становище у міністерстві внутрішніх справ. Його місце займав би шеф пропаґанди Озону полк. Венда, що мав стати нач. редактором не лише озонівського офіціозу, але й шефом усієї преси Озону. — Другий озонівський щоденник „Кур'єр Поранни" перейде правдоподібно на вечірнє видання, або взагалі — як кажуть — перестане виходити. Його редактори на чолі з п. Грабиком перейшли б на інші становища в Озоні. — **Гром.**

— **Самогубство фільмової артистки.** У Голівуд скінчила самогубством колись відома артистка Алісса Камерун, що грала у німих фільмах. Не маючи виглядів на дальшу карієру і попавши в нужду скочила із хмародеру на вулицю.

— **10 ограблених самоходів.** На лісній дорозі між Ясами і Васлюй сімох замаскованих та озброєних бандитів уладило засідку на самоходи і селянські вози, що мусіли переїздити згаданим шляхом. Від год. 8-ої рано до год. 6-ої вечором бандити затримали 10 самоходів і багато селянських возів. Ограбивши подорожніх з грошей і вартісних предметів завели їх у глибину ліса і попривязували до дерев, де залишили їх на ласку долі. Напівперемезлих подорожніх знайшли вночі жандарми й енергійно шукають за бандитами.

— **Труп жінки в еспанськім червонім консуляті.** В домівці червоного еспанського консуляту в Констанці знайшли трупа повішеної жінки, яка почала недавно там працювати. Румунська влада веде слідство, щоб висвітлити таємну історію з трупом жінки. Покищо не відомо, чи жінка скінчила самогубством чи теж її вбили.

— **Посвячення нового французького панцирника** „Рішеліє", містоти 35.000 тон, відбулося 17. ц. м. у присутности міністра маринарки. Хресними батьками нового корабля були подруги Монс зі своїми 10-ма дітьми. Ось так уряд висловив своє признання громадянам, які мають багато дітей.

—o—

Спорт.

УКРАЇНА — ҐВЯЗДА.

Боксерські змагання за мистецтво Б-класи Львівської Округи, що мали відбутися 22. п. м. переложено на 29. п. м. Вони відбудуться в салі Яд Харузім. Точніші дані про ці змагання подамо своєчасно.

СТОКГОЛЬМ. **ПОЛЬЩА — ШВЕЦІЯ 12:4.**

У міжнародніх змаганнях польські боксери осягнули у Стокгольмі несподівано високу перемогу зі шведами.

Нові книжки и журнали.

ЖУРНАЛИ:

SPRAWY NARODOWOSCIOWE. Dwumiesięcznik poświęcony badaniu spraw narodowościowych. Rok XII. Nr. 3. 1938. Warszawa.

WSCHOD-ORIENT. Kwartalnik poświęcony sprawom Wschodu. Rok IX. Nr. 3. Lipiec—wrzesień 1938. Warszawa.

RUCH SLOWIAŃSKI. Miesięcznik poświęcony życiu i kulturze słowian. Rok III. Nr. 9—10. 1938. Lwów.

PION. Tygodnik literacko-społeczny. Rok VI. Nr. 45. Z 13.go listopada 1938. Warszawa.

SLOVANSKY PREHLED. Sbornik pro poznavani politickeho, socialniho a kulturalniho zivota slovanskych statu a narodu. Ročnik XXX. Cislo 8. Rijen 1938. Praha.

SLOVANSKY PREHLED. Sbornik pro poznavani politickeho, socialniho a kulturniho zivota slovanskich statu a narodu. Rocnik XXX. Cislo 9. Listopad 1938. — Praha.

VÖLKERBUND. Revue de politique internationale. Année VIII.-e. Nr. 2. 31. Octobre 1938. Genève.

UKRAINIAN YOUTH. Official Organ of the Ukrainian Catholic Youth League of N. A. Vol. V. Nr. 9—10 1938. Jersey City.

Переслати самочинно гідну коляду на Рідну Школу у Львові, вул. Сикстуська 46 — це моральний обовязок кожного українця і кожної української установи.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий театр.

Четвер 19. І. год. 7.30 веч. „Масковий баль" опера.

Пятниця 20. І. год. 7.30 веч. „Тартюф".

Субота 21. І. год. 7.30 веч. „Кармен" оп.

Театр Ріжнородностей.

У середу 18, четвер 19 і пятницю 20. І. вистав нема.

Субота 21. І. год. 7.30 веч. „Фройда терій світ".

Український Театр Йосифа Стадника (Ємчора).

БРОДИ:

19. І. Втуш.

20. І. Києва старого мляна.

21. І. Сузанна.

Потім театр вигостить до Золочева.

Український Театр ім. І. Котляревського.

СТРИЙ, саля Нар. Дому:

19. І. Премієра Царици Груай, Сумбетова.

БОЛЕХІВ, саля Нім. Дому:

20. І. Маруся Богуславка.

21. І. Пригода в Чорні.

22. І. Цариця Груаї.

23. І. Шарка.

24. І. Кавка з Львова.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ЛЬВІВ, саля Нар. Дому:

19. І. год. 4. Популярна вистава по знижених цінах: Сорочинський ярмарок. Год. 8.15 Невольник.

20. І. Святочна вистава памяти 100-ліття смерти І. Котляревського: Наталка Полтавка.

Білети вже в Союзному Базарі.

КІНА.

АМПІР: „Залюблена пані".
АПОЛЬО: „Прошак у баґранці".
АТЛЯНТИК: „Долина ґіґантів".
БАЛТИК: „Кайдани кохання", „Весела чвірка".
ВАНДА: „Личко", „Як вам подобається".
ГРАЖИНА: „Фльоріян" Родзевичівни.
ЕВРОПА: „Пуритани".
КАСІНО: Норма Шірер як „Марія Антоанета".
КОПЕРНИК: „Смотрик".
МАРУСЕНЬКА: „Границя".
МЕТРО: „Павел і Гавел".
МІРАЖ: „Подвійне весілля", „Куртизана та вояк".
МУЗА: „Моделька", „Готель у Тиролю".
ПАКС: „Роза" на осн. Жеромського.
ПАЛЯС: „Циганка".
РАЙ: „Танго Нотурно" з Полею Неґрі.
РІЯЛЬТО: „Чесна Зузанна".
РОКСІ: „Мале та велике кохання".
СВІТ: „Ти, що в Гострій світиш брамі", „Роберт і Бертран".
СВЯТОВІД: „Малий Тарзан", „Алі Баба і 40 розбійників".
СТИЛЕВЕ: „Страхи" і ревія.
ТОН: „Тайна нічного дзвіналю", „Стежа на пустині".
УТІХА: „Пострах Монголії".
ХИМЕРА: „Чар травневої ночі".

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська)
„**Японія**: Токіо, Кіото, Йошівара".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 19. січня 1939.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Для шкіл, 8.10 Популярна муз. з пл., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 У такт музики, муз. авд. для вселюд. шкіл, 11.25 Орхестра Гвайтмена, пл., 11.57 Сиґнал, 12.03 Полуднева авд., 14.00 Концерт бажань, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Взаємна поміч у звірів, гутірка для молоді, 15.15 Клопоти та ради: Все для дитини, 15.30 Орх., 16.00 Пополудневий денник, 16.05 Госп. вістки, 16.20 Кооперація, відчит для дівчат. 16.40 Англійські пасні у вик. муж. хору, 17.00 Зимові гості, 17.10 Найгарніші квартети віденських клясиків, смичк. кв., 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Для села: **Приділ наділів при комасації в українській мові инж. інж. І Лапчук,** комунікати Рільн. Т-ва, Музика з пл., 18.30 Нар. муза та її вплив на мист. музики, 19.00 Розр. концерт: орх., сопр., вок. квартет, 20.25 Веч. денник, метеорольоґ. вістки, спортовий комунікат, спорт, програма на завтра, 21.00 Святий Тома з Аквіну, 21.30 Пісні у супр. форт., 21.50 Природна бібліотека м. Львова, 22.00 Спортові вістки, 22.05 Спів. рецитал В. Крайоберг, сопр. у супр. форт., 22.25 Ніцре як музик, 22.35 Літер. кабарет: „При політичнім столику", 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авдиції.

Пятниця, 20. січня 1939.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Для шкіл, 8.10 Гостина господині: Улаштуємо карнавалове принаття ради, вістки, Легка музика з пл., 11.00 Для шкіл: От. Сташіц, авд. для старших дітей, 11.25 Концерт хору „Лайт Опера" з пл., 11.57 Сиґнал, 12.03 Полуднева авд. 14.00 Інформаційна Газетка в українській мові, **14.10 Українська музика з пл. (Хор ім. Лисенка, Іван Сайко, хор „Сурма"),** 14.30 „Дерев'яне серденько", новеля 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 На ...

років світ, авд. для молодь. 15.20 Спортовий порадник, 15.30 Орх., 16.00 Пополудневий денник, 16.06 Господарські вістки, 16.20 Гутірка з хорами, 16.35 Форт. твори, 17.00 Небезпека електричности, 17.10 Арії та пісні, сопран, форт., 17.25 Маловідомі багатства Ц. О. П-у, 17.45 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.50 Гутірка про колядки, 18.00 Коляди у вик. муж. хору, 18.30 „Пан Тарабанкевич в Абісинії та на місяці“ гумореска, 18.55 Розр. концерт: орх., спів, 20.40 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Хор, 21.15 Симф. концерт, 22.30 Літературні рецепти, 22.45 Музика з пл., 22.55 Інформ. авдиція, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення програми.

Субота, 21. січня 1939.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Для шкіл, 8.10 Розр. музика з пл., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 Для шкіл: Сільсько школьна, 11.25 Тарантелі, з пл., 11.57 Сигнал, 12.03 Полуднева авд., 14.00 Орх., 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Театр уяви для дітей: „Діти пана майстра“, 15.30 Орх., 16.00 Пополудневий денник, 16.08 Господарські вістки, 16.20 Літер. хроніка, 16.35 Віол. рецітель у супр. форт., 17.01 Авдиція, 17.05 Золоті часи англійської опери, 17.20 Лярсонові твори у вик. камер. інстр. ансамблю, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Спортова гутірка, 18.15 Гутірка зі слухачами, 18.30 Гутірка. Що співав народ. Про січневе повстання, 19.15 Нар. капеля, 19.55 Вальси, 20.35 Інформ. авдиція, 21.00 Танц. музика, спів, рефрени; у перерві з год. 21.50 Працьовитий день, скеч, 22.55 Інформаційна авд., 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення програми.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Четвер, 19. січня 1939.

БЕРЛІН 10.00 Нар. пісні, 18.00 Розр. музика, 20.10, 21.00 Танц. музика, БІЛГОРОД 20.00 Російські пісні та романси, 21.30 Югосл. пісні, БУДАПЕШТ 18.30 Сварщика, 19.20, 20.00 Циг. музика, 22.45 Оп. орх., ВІДЕНЬ 10.00 Нар. пісні, 12.00, 13.15 Розр. концерт, 18.15 Давні інструменти, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 20.10 Філь. концерт, Фуртвенглер, КЕНІГСБЕРГ 19.00 „Тангайзер“ оп. Вагнера, КЕЛЬН 20.10 Ір. музика, МІЛЯНО 21.00 „Богема“ оп. Пуччіні“, ПРАГА 20.50 Симфонія Бетовена ч. IX., РАДІО ПАРІ 18.05 Камер. музика, 20.00 (після комунікату) Орх. концерт, 21.15 Пісні, 21.30, 22.00 Симф. концерт, РИМ 21.00, 22.00 Симф. концерт.

Пятниця, 20. січня 1939.

БЕРЛІН 18.00 Соната за кларнет і форт. ф-моль Брамса, 17.30 Танки, пісні, 20.10 Китиця вальсів, БІЛГОРОД 20.00, 21.00 Нар. пісні, БУДАПЕШТ 17.30 Цимбали, 18.00 Орх., 19.20 20.00 21.00 22.00 Опера, ВІДЕНЬ 12.00 18.15 Орх., **15.30 Українська фортепіянова музика**, 15.45 Скандинавські пісні, 18.00 Дуті інструменти, 19.00 Репортаж, ДРОЙТВІЧ 20.00 Легка музика з Америки, ЛЯГТІ 19.00 Симф. концерт, МІЛЯНО 17.15 Танц. музика, 21.00 22.00 Симф. концерт, ПРАГА 16.15 Квартет, 18.20 Сальон. музика, РАДІО ПАРІ 18.05 Квартет ч. 7 Бетовена 19.15 Пісні, 21.10 Форт., РЕНН 21.30 22.00 23.00 „Додо“ оп. Фуджера, РИМ 17.15 18.00 Форт. рецітаць, 21.00 22.00 Оперета.

Субота, 21. січня 1939.

БЕРЛІН 11.35 15.45 Гутірка, 18.00 Концерт бажань, 20.10 21.00 Веселий вечір, БІЛГОРОД 20.00 21.00 Муз. розр. програма, БРЮСЕЛЯ ФР. 21.00 „Іродіяда“ оп. Масенета, БУДАПЕШТ 17.25 Нар. пісні, 18.35 21.50 Орх., ВІДЕНЬ 9.30 Для дітей, 15.30 Пісні про сніг, 16.00 Концерт бажань, 19.00 Пісні, 20.10 21.00 Вечір танку, 22.30 Розр. концерт, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 10.30 Для дітей, 18.15 Камер. концерт, КЕЛЬН 16.00 Веселий концерт, ЛЬОНДОН РЕДЖ. 18.00 Для дітей, ЛЯГТІ 20.05 Грігові твори, МІЛЯНО 17.15 Танц. музика, 20.30 Розр. музика, ПРАГА 21.10 Військ. орх., ПРАГА II. 19.40 Нар. пісні, РАДІО ПАРІ 18.00 19.00 Симф. концерт, 21.15 Пісні, 22.10 Кабарет, РИМ 17.15 20.30 Музика, 21.00 22.00 „Сальоме“ оп. Р. Штравса.

Радіокутик.

МОСКОВСЬКА ТАЙНА РАДІОСТАЦІЯ.

Як ми вже подавали, в Москві від довшого часу істнує вже і працює тайна короткохвильна радіостація, яка дуже непокоїть ГПУ. Ця радіостація працює на хвилі, яку одночасно вживає совітська радіофонія. З цієї стації слухачі чують заклики до „єднання, щоб визволити Росію“. Цікаво, що як ГПУ не старається, воно досі не вдалося йому віднайти місця, де саме примістилася ця тайна радіостація.

ВІДОЗВА КНЯЗЯ КЕНТУ.

26. січня ц. р. промовить до Австралії брат англійського короля, князь Кенту, теперішній губернатор Австралії. 10-тихвилинна промова буде виголошена перед льондонською короткохвильною радіостацією. Завдяки зацікавленню, яке завжди викликують в Англії промови членів королівської родини, ця авдиція буде утривалена на кружках.

БІРЖА.

Львів, 17 січня 1939

ГРОШІ.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·6 — Долари америк. 5.25·50 — Дол. канад. 5.23·50 — Фльорени гол. 288·59 — Франки франц. 14·02 — Франки шв. 119·95 — Фунти анг. 24·82 — Гульдени данц. 100·25 Корони чеські 10·75 — Кор. дун. 110·80 Кор. норв. 124·68 — Кор. шв. 127·84 Ліри італ. 16·90 — Марки фінляндські 10·94 —

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

Львів, дня 17. січня 1939

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2·35 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 2·90 зол.
молоко 17—18 сот.
1 кг. яєць 1·85—1·90 зол.

Тенденція на масло знижкова, на молоко слаба, на яйця вдержана.

Оповістка.

Жертви зложені в Адміністрації „Діла“: на **Рідну Школу** Василь Сірук, Щаберезе зол. 1; збірка на іменинах дир. Стефана Кузіли в Побужанах зол. 13.80; Максим Здоренко, Тарнів зол. 10 замість вінця на домовину дружини.

Замість вінця на домовину матері бл. п. Антоніни з Севбратовичів Копистянської зложив 50 зол. на Рідну Школу і 50 зол. на Український Шпиталь о. Т. Копистянський, Клебанівка.

Подяка.

Подобалося Всевишньому покликати несподівано до вічности нашого дорогого Мужа та доброго, люблячого Батька, емеритованого професора АНТОНА ПАВЕНЦЬКОГО. Прибиті горем зазнали ми в нашому родинному нещастю стільки доказів і вислови уважливости, співчуття і сердечности, що хочемо з наболілого серця подякувати всім, які памятали за нас у сумних хвилинах нашого родинного життя.

Передовсім і зокрема складаємо щиру подяку Ексцеленції **Митрополитові А. Шептицькому** за передані нам вислови співчуття з приводу смерти нашого Мужа та Батька. Далі дякуємо **о. пралатові Куницькому** за провід у похоронах і за дуже теплу, сердечну й гарну проповідь на цвинтарі над гробом нашого Дорогого Покійника. Щире Спасибі кажемо о. пароховi Преображенської церкви **о. Садовському**, що так ревно занявся похоронами, приняв тлінні останки до церкви та влаштував у ній святочну, сумну відправу. Отцям: **д-рові Костельникові, Горчинському, Хоминові** та **Козіцькому** дуже дякуємо за участь у похоронах, **Ставропигійському Інститутові** складаємо подяку за жалібні оповістки та участь представників його Виділу в похороні, **а п. д-рові Чемерисові** ми дуже вдячні за його глибоко відчуту прощальну промову. Вкінці дякуємо всім Приятелям і ближчим та дальшим Знайомим за устне або письменне співчуття та за численну участь у похоронах. Нехай Господь усім нагородить!

Львів, 12. січня 1939.

Ольга Павенцька — дружина з дітьми.

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

ПРИЙМУ аплікантa виключно з краківської апеляції. Умовини до „Діла“ під „Патрон“. 177 1-2

ПОСАДУ для пані за позичку 2—3.000 зол. дасть добра українська фірма у Львові. Зголошення до Адм. під „Добра нагода“. 183 1-1

ШУКАЮ жінки, що варила б і занялася домашньою господаркою. Зголошення з умовами: Ірина Маркевич, Nowosiółki Złoczowskie, p. loco.

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

РУТИНОВАНИЙ аплікант адвокатський з 3 і піврічною практикою шукає патрона від зараз. Пише на машині. Зголошення „Діло“ під „Совісний“. 179 1-1

КУПНО — ПРОДАЖ

ОКАЗІЙНО до продажі машини українсько-польські „Роаль“, „Адлер“, „Мерцедес“, „Польтин“, Львів, Ягайлонська 15. Тел. 221-58. 188 1-1

МЕШКАННЯ

3 КІМНАТИ з кухнею на І. поверсі до винайму від зараз. Вул. св. Софії 25. 171 2-3

НАУКА

ВПИСИ на трімісячні **КУРСИ КРОЮ** шиття приймає „Анна“, Львів, Галицька 20. 182 1-3

РІЖНІ

СТАРУ ҐАРДЕРОБУ мужеську міняємо на наймодніші бельські матеріяли. Телефон 270-25. 185 1-2

НА КАРНАВАЛ убрання віденські, смокінгові, фракові випозичаю. Ціни низькі. Коллонтая 10, тел. 215-37. 139 3-10

ПЕЧАТКИ, монограми, ТАБЛИЦІ, виконує найдешевше перше та єдине українське ритівниче заведення ВОЛОДИМИР ЯРОШ, Львів, ул. Сенкевича ч. 3. 2816 15-0

ІВАН ЗЕЛЬТЕНРАЙХ, Львів, пл. Марійська 5 продає найдешевше гарні вироби зі золота і срібла. 2964 12-0

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень	зол. 0.35	Дрібні оголошення від слова: матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15	Остання сторінка 1/1	. . . .
1 мм. одношпальтовий в тексті і новинках	зол. 0.80	купно, продаж, винаєм і т. п.	зол. 0.10	Остання сторінка 1/2	. . . .
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці	зол. 0.50	шукаючі праці	зол. 0.05	Остання сторінка 1/4	. . . .
		слова товстим друком подвійно.		Остання сторінка 1/8	. . . .

Redaktorzy: d-r Iwan Nimczuk, Iwan Kedryn-Rudnyćkyj Wydawca: Spółka Wyd. „Dilo“, Lwów. Z drukarni S-ki Wyd. „Dilo“, Lwów, Ruska ...
Редактори: д-р Іван Німчук, Іван Кедрин-Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів ...